

Taxa postală
plătite în num.
No. 324.718 929.

Szerkesztőség
és kiadóhivatal:
Cluj-Kolozsvár, Strada
Baron L. Pop (v. Brassai-u.) 18
Telefon: 9-77. Előfizetési ár:
Havonta 110, negyedévre 320,
évre 600, egészévre 1200 lej.
Külföldre: Havonta 1, negyedévre
félre 6, egészévre 18 dollár. Hirdetési
díjazás szerint. Az "UJ KELET"
színes képekkel egyetlen napilapja. Cik-
kelnk utánnyomását csak a for-
rás megjelölésével engedjük meg.

UJ KELET

ORSZÁG- és POLITIKAI NAPILAP

Bérmertelen
leveleket nem
fogadunk el.
Kéziratok
megőrzését nem vállaljuk. Főszerkesztő dr. Marton Ernő, Felső szerkesztő Jámor Ferenc, Bukaresti szerkesztő: Hátsegél Ernő. Str. Sf. Constantin Nr. 11.

Ára 5 lej

Szerda, 1932 okt. 19.

5693. ÉV
THISRI 19.

XV. ÉVF.
237. SZÁM

Az uralkodó Maniut bizta meg a kormányalakítással

Ma reggel jelenti be Maniu a királynak, hogy vállalja-e a hatalom átvételét

A nemzeti parasztpárt Mihalache okolja a Vaida-kormány időelőtti bukásáért. Szakadás fenyegeti a nemzeti parasztpártot.

Titulescu gunyoshangu nyilatkozatban intézi el a Vaida-kormányt

Bucuresti-Bukarest, október 18. A nemzeti parasztpárt vezetői, az összes miniszterek és alminiszterek, valamint a pártvezetőség többi tagjai ma reggel Szinajába utaztak. 11 órakor érkezett meg Maniu Gyula Madgearu és Popovici Mihály kíséretében. Azonnal felkeresték Vaidát, aki szalonkocsijában tartózkodott és rövid megbeszélést tartottak. Nemsokára odaérkezett Mihalache is, akivel Maniu külön is tanácskozott.

Délben 12 órakor a király kihallgatáson fogadta Maniut. Az audiencia két óráig tartott. A királyi palotából távozóban Maniu a következőket jelentette ki az újságírók előtt:

„Öfelsége megbízott a kormányalakítással. Nem hártottam el magamtól ezt a megtisztelő megbízást, de arra kértem az uralkodót, adjon haladékosan, hogy híveimmel megbeszélést folytassak és azután dönthessek. Öfelsége hozzájárult ehhez és így ma délután a nemzeti parasztpárt vezetőségének értekezlete fog a továbbiakról dönteni.

Maniut megelőzőleg Pop Cicio és Costachescu is rövid kihallgatáson voltak az uralkodónál és mindketten ama véleményüknek adtak kifejezést, hogy Maniu a legalkalmasabb a kormányválság megoldására, illetve az új kormány megalakítására.

A délutáni órákban összeült a nemzeti parasztpárt vezetősége a volt miniszterek részvételével és Maniu elnökele utalt. Maniu nagy exozet mondott a politikai helyzetről, majd az ülést felbeszélítették és Maniu elváozott, hogy felkeresse Titulescut. A nemzeti parasztpárt elnöke körülbelül félórát tanácskozott Titulescuvall, majd visszatért és az ülést a késő éjjeli órákig folytatták.

Maniu Gyula ma reggel fog választ adni az uralkodónak arra, hogy a kormányalakításra szóló megbízást el fogadja-e.

A nemzeti parasztpárt reméli, hogy Maniunak sikerülni fog kormányt alkotni. Ez esetben a kormány listája ez volna:

Maniu elnök, Mironescu pénzügy, Titulescu külügy, Vaida belügy, Crisan közlekedésügy, Mirto igazságügy, Popovici ipar- és kereskedelemügy, Mihalache földművelésügy, Ioanitescu munkügyi, Costachescu közoktatásügy, Samsonovici tábornok hadügy. Az alminiszterek megmaradnának.

Hogyan zajlott le a kormányválság

Bucuresti-Bukarest, október 18. (Az Uj Kelet tud.) A bukaresti lapok rendkívüli kiadásban hozták a főváros tudomására tegnap délután a kormány lemondását. Nyilvánvaló volt, hogy a Vaida—Titulescu konfliktust valamely formában likvidálni kell. De arra nem számítottak senki, hogy ez a likvidálás Vaida Sándor feladóját fogja ugyanakkor jelenteni. A nemzeti parasztpárt erdélyi szárnyát különösképpen kinosan érintette a kormánybukás, amelyet látszólag Vaida Sándor fogott fel legkevésbé tragikusan. A volt miniszterelnök hétfőn délelőtt autót ment Szinajából Brassóba és meglátogatta apját. Délben nyugodtan megébredt Vaida és délután három órakor indult vissza Szinajába, hogy lemondását, amelyet a történetek után formalitások tekintett csupán — elintézte az uralkodóval.

Vaida drámai audienciája

Az eredeti terv szerint hétfőn délután négy órakor Titulescunak, félótkor pedig Mihalachenak kellett volna audien-
ciára menni, míg Vaida kihallgatására öt órakor került volna sor. Vaida kérésére azonban a király megváltoztatta a sorrendet és elsőnek a miniszterelnököt fogadta, aki még Titulescu és Mihalache audienciája előtt tisztázni akarta a helyzetet. Vaida kihallgatása, bukaresti jelentés szerint, drámai körülmények között folyt le. A volt miniszterelnök nagyon határozottan és nyíltan beszélt a király előtt. Rámutatott arra, hogy Titulescu a londoni Reuter-ügynökség előtt tett kijelentéseivel milyen súlyos nehézséget okozott a kormánynak és mennyire kínos és kényelmetlen helyzetbe hozta az egész országot. Ő ezek után is jóhisze.

műen hívta meg Titulescut a kormányba, mert azt remélte, hogy személyes tárgyalások során sikerül kiküszöbölni a kettőjük között fennálló nézeteltéréseket.

Titulescu szerepe Vaida megvilágításában

— Titulescu azonban — folytatta exozetjét Vaida — a külügyi tárca elfogadása után nem jött egyenesen Bukarestbe, hanem kiszállt Párizsban és ott Herriot előtt, mint az én kormányom külügyminisztere, egy olyan álláspontot képviselt, amely az enyémmelel ellentétes. Sőt mi több, nyilatkozatot adott a francia lapoknak, amelyben még jobban kiemelte a köztem és közte az orosz-román kérdésben fennálló nézeteltéréseket. Én azt hittem, hogy Titulescu akkor, midőn a külügyi tárcát elvállalta, egyúttal magáévé tette az én álláspontomat is. Ehelyett azonban Titulescu kívánja azt, hogy én formáljam át a kormány politikáját az ő felfogásának képére. Ehhez én nem járulhatok hozzá és ilyen körülmények között nem is dolgozhatom vele együtt.

Körülbelül ezeket mondotta Vaida Sándor az uralkodónak, akit azonban nem sikerült meggyőznie Titulescu eljétésének elkerülhetetlen voltáról. A király tagadólag rázta a fejét, mire Vaida Sándor azonnal kérte az uralkodót, hogy fogadja el már pénteken este felajánlott lemondását. Vaida a lemondó levelet egy memorandummal egészítette ki, amelyet péntek délután szövegeztek meg Bukarestben, az erdélyi miniszterek és parlamenterek értekezletén.

Ebben a memorandumban Vaida kifejti, hogy Románia politikai és gazdasági érdekei egyaránt megkövetel.

Lik a Szovjetországhoz való közeledés politikáját.

Romániára nézve felmérhetetlen előnyök jelentett volna, ha ez a közeledés már 1920-ban megtörténik. Akkor a még nem konszolidált szovjetrendszer készséggel mondott volna le a Besarabiával kapcsolatos minden igényéről egy polgári állam által való elismeretése fejében. Az 1920-as hibának — fejezi be memorandumát Vaida — nem szabad 1932-ben megismétlődnie.

A nemzeti parasztpárt szakadatlan tanácskozásai

Amíg Vaida a királynál volt audiencián, Maniu Bukarestben tárgyalta a nemzeti parasztpárt vezérével. Mindenekelőtt Madgearu és Lugojanut fogadta, akik jelentősen informáltak a genfi tárgyalásokról és ismertették azokat a feltevételeket, amelyekhez a Népszövetség Romániával való pénzügyi együttműködését köti. Gafencu a külpolitikai helyzetről tájékoztatta Maniut, aki ugyancsak még hétfőn délután hosszas megbeszélést folytatott Paux bukaresti francia nagykövettel is.

Paux megismételte Maniu előtt, hogy a Herriot-kormány helyesli az orosz-román közvetlen tárgyalások felvételét és készséggel nyújt segítséget a román kormánynak a tárgyalások sikeres befejezéséhez.

A késő esti órákban kapta meg Maniu Szinajába a meghívást, hogy kedden délelőtt audiencián jelenjen meg az uralkodó előtt. Vaida lemondása után ugyanis, mint azt már tegnap is jelentettük, Mihalache következett sorra, aki a királynak Maniut ajánlotta Vaida Sándor helybe.

Ezzel egyidejűleg Voicu Nitescu földművelésügyi miniszter elnökele alatt megbeszélést tartottak az erdélyi képviselők, akik elhatározták, hogy támogatják Maniu kormányalakítását sőt felkérrik a pártelnököt arra hogy az országot a párt érdekében vállalkozzék erre a feladatra.

Az a hír, hogy Maniu meghívást kapott királyi audienciára, általában megnyugvást keltett politikai körökben, amely egyébként meglehetősen pesszimistikusan néztek az események elé. Nyilvánvaló volt ugyanis, hogy Maniu nem lesz hajlandó egykönnyen elejteni sem Titulescut, sem Vaidát. Ha Vaida mellett dönt, úgy Titulescu haragszik meg, ha pedig Titulescut veszi be kormányába, úgy Vaidával lesznek komplikációi. Vaida az újságírók kérdésére azt felelte, hogy Titulescut személyével szemben a legnagyobb szeretettel viseltetik, de az együttműködés lehetőségére vonatkozólag kitérően válaszolt. (Ölelközünk, de nem kollaborálunk! — mondotta Vaida, midőn első ízben találkozott Titulescuvall, aki őt megölelte.) Az is komplikálta a helyzetet, hogy Mihalache szolidaritást vállalt Titulescuvall és így a londoni követ mellőzése vele kapcsolatosan is zavarokat idézett volna elő.

„Meghívtak egy kormányba és nem volt hová belépni“

A hétfői nap egyik érdekessége volt végül az a nyilatkozat, amelyet Titulescu tett az újságírók előtt. A londoni

(Folytatása a 8-ik oldalon)

A Vaida-kormány élete és halála

Midőn e sorok írónak, nem lehet még tudni, hogy milyen formában nyer végleges megoldást a romániai kormányválság. A kusza összevisszaságban, amelyet Titulescu hazajövele és a Vaida-kabinet lemondása idézett elő, egyetlen fix pont van csupán: a jelenlegi parlamentet nem lehet feloszlatni. Csak olyan kormányformáció jöhet ennél fogva számításba, amely a parlament többségét képező nemzeti parasztpárt bizalmát és támogatását élvezzi. A legmegfelelőbb megoldás természetesen egy Maniu-kormány volna. Am ennek a természetes megoldásnak szubjektív és elvi természetű akadályai vannak. A nemzeti parasztpárt vezére csak akkor hajlandó kezébe venni a dirigens pálcát, ha alkotmányjogi skrupulusait eloszlatják s ha a kormányzásban nagyobb mozgási szabadságot engedélyeznek neki, mint elődeinek.

És hogy Maniunak mennyire igaza volt és van ezekben a fentartásokban, azt éppen a Vaida-kormány tragikus rövid élete bizonyította be. Ez a kabinet már születésében halálra volt ítélt. Nem a politikai élet természetes evolúciója, hanem kulisszámögötti kombinációk hozták hatalomra őt hónappal ezelőtt a nemzeti parasztpártot. 1931-ben vigasztalan körülmények között lépett le ez a párt a hatalom lépcsőjéről. Népszerűségének egy tekintélyes részét elveszítette, személyi egyenlőségek maradtak és mindinkább kiütközött az, hogy a pártot alkotó két frakció szakkifejezéssel élve „nem forradt jól egybe“. Pihenésre lett volna szüksége a nemzeti parasztpártnak. Időt kellett volna nyernie ahhoz, hogy likvidálja a személyi ellentéteket, szerezze le a centrifugális erőket és hozza közös nevezőre az elvi és programmatikus ellentéteket, hogy ha majd út a hatalomrahívás órája, egységes programmal és szolidárisan állhasson sorompóba.

Az első hiba ott történt tehát, amikor a nemzeti parasztpárt ebben a többé-kevésbé dezorganizált állapotban elfogadta a Jorga—Argetoianu-kabinet keserves kormányzati örökséget, amely normális körülmények között a liberálisokat illette volna meg. Nem időszerű most firtatni, hogy a felső fórumok miért nem ezt a kézenfekvő módot választották a válság megoldására. Tény az, hogy a nemzeti parasztpártnak már a választásoknál rá kellett eszmélnie arra, hogy hiba volt a hatalom elfogadása. Csak a kisebbségekkel kötött paktum segítette hozzá a pártot a szavazatok negyven százalékához és így csak egy olyan választási törvény révén jutott parlamenti többséghez, amelyet a nemzeti parasztpárt a legyenyhébben is csak immorálisnak nevezett. Megcsorbitott autoritással és önbizalmában megrendülve került ki a választásból a párt, amelynek a kormányzáshoz szükséges elánt már csak az adhatta volna meg, ha az elvitathatatlanul nagytekintélyű Maniu átveszi a párt és a kormány irányítását. Maniunak feltevélei voltak és ígéretet kapott, hogy ezek teljesítve lesznek. Erre jóhiszeműen ünnepi külsőségek között ismét átvette pártjának elnökségét. Még ugyanazon a napon megtudta Maniu, hogy beugrottak s hogy a körülményekből, amelyeknek megváltoztatását kérte, semmi sem fog megváltozni. A pártelnökségtől már nem léphetett vissza, de a miniszterelnökséget nem adták neki. A kormány élére Vaida Sándor került, aki a király királyjával már ez év januárjában tárgyalta a miniszterelnökségről, akkor, midőn Jorga és Argetoianu a legszilárdabbnak érezték maguk alatt a talajt.

Vaida állítólag azt mondotta annak idején: „En negyven évig mindenben támogatam Maniut, — most elvárhatom, hogy ő is támogasson engem“.

Maniu természetesen azonnal kijelentette, hogy az ő legjobb barátját, negyvenéves küzdőtársát, akit a magánérintkezésben csak „Frăte Alexandru“nak szólít, támogatni fogja kormányzásá-

ban. Formailag nem is tagadta meg segítségét a barátjától. De a beavatottak előtt nem volt titok, hogy Maniunak mélyen fájtak a történetek. Fájt pedig különösen az, hogy Vaida hagyta magát vele szemben aduként kijátszani azok által, akik a kulisszák mögött az eseményeket mozgatták. És az elmúlt három hónap alatt Vaida is nem egyszer hiába kereste Maniu sima gesztusai mögött a belső barátság melegét.

A nemzeti parasztpárt elánja ott tört meg tehát másodsor, midőn a kormány élére nem a párt vezére került. Ilyen auspiciumok között gyürkőzött neki Vaida Sándor kormánya, hogy megbirkózzék a napról-napra súlyosbodó viszonyok irtozatos nehézségeivel. Egyik oldalon a felsőbb fórumok, a másik oldalon pedig a párt vezetősége kötötték guzsba az új kabinetet, amelyben egyedül Mironescu pénzügyminiszter igyekezett teljes erejével megfelelni hivatásának. Mironescu folyósította az Argetoianu alatt hónapokig nem fizetett tisztviselők illetményeit és követ is vízzé változtatott, hogy az állam ugy belső, mint külső kötelezettségeinek eleget tehesse. A kormány általános politikája azonban a kétoldali kötöttség Schylla és Charibdis között hanyódván csupán keserves cikkekben mehetett előre. A konverziós törvény tárgyalásánál mutatkozott meg csupán a maga teljes meztelenségében, hogy milyen felkészületlenül és mennyire egységes koncepció híján találta a nemzeti parasztpártot a nyakába szakadó hatalom gyönyörűsége. Szomorú volt nézni, hogyan vergődik a kormány a pártban domináló két áramlat között. Az egyik oldalon elleneztek a konverziót azok, akik szerint a gazdasági élet restaurálása csak a konverzió által megrendített hitelélet helyreállítása, a bankok megmentése és a stabilizációhoz való ragaszkodás mellett képzelhető el. A másik oldalon állt a „bejzárny”, amely a pártprogramra hivatkozva, a konverzió kiszélesítését, a stabilizáció feladását és mérsékelt inflációt kívánt.

Maniunak hetekig tartó kinos hercehurca után sikerült egy olyan platformot teremteni, amely pillanatnyilag meg mentette a szakadást, de Iunian és barátainak kiválása így is súlyos megrázkódtatást jelentett a párt számára. Ilyen előzmények után következett el a kormány számára a kétségbeesítően zavaros és minden alkotmányos és politikai uzust felrugó jelenetekben bővelkedő finálé. Titulescu tanácsát követve, a kormány a Népszövetség pénzügy-technikai támogatását kéri. Madgearu és Lugojanu megállapodnak Genfben, ismertetik a kormányt a megállapodás lényegét és felhatalmazást kapnak az egyezmény aláírására, — de a kormány az utolsó pillanatban visszavonja a felhatalmazást. A genfi delegátusok megsértődnek és Madgearu hírlapi nyilatkozatban Genfből polemizál kormányával.

Még bizarrabb és lehetetlenebb körülmények között indul neki a kormány az orosz-román közvetlen tárgyalásoknak. Titulescu az egész világ előtt dezavualja Vaida Sándort, aki nem tudja a londoni követ lemondását elfogadni, mert nem engedik. A közvetlen tárgyalásokat pedig, amelyekhez a király, a parlament, az ellenzéki pártok és az egész ország közvéleménye hozzájárult, félbe kell szakítani. Az utóbbi napokban már egy politikai Wildwest képét mutatja a román belpolitika, — amelyben mindenki a fejére állhat. Egész Európa nevetett azon, hogy egy követ lepocskondiázza a kormányt, a miniszterek pedig a világ-sajtó utján vitatkoznak a kormány ellenével.

A zürös hangosfilm Szinájában ért véget a kormány lemondásával. Három nagy kérdésbe vágta fejszéjét Vaida Sándor, de egyet sem volt ideje és módja elrendezni. A konverzió megoldását a hathónapos moratóriummal elodázták csupán, a Népszövetséggel való pénzügyi együttműködés kutbaesett és az orosz-román megegyezés a levegőben lóg. Szomorú mérleg ez, vigasztalan kép, amelyet legfeljebb az enyhíthet, hogy a lemondott kormány miniszterelnöke önméretesen és férfiasan levonta egy lehetetlen helyzet végső konzekvenciáit. Vaida Sándor kétségtelenül jóhiszeműen és becsületesen intenciókkal látott hozzá három hónappal ezelőtt a munkához. Kár volt egy olyan kérdésben, amelyben az elvi igazság az ő oldalán áll, egy diplomata-primadonna személyes ügye miatt így csufosan elejteni. (k. r.)

HIRDETÉS AZ ÜZLET LELKE:
HIRDESEN AZ UJ KELETBEN

Csődbe jutott, anélkül hogy tudott volna róla...

Egy szélhámos kereskedőből pedig rendőrkomiszár lesz Tordán

(Bucuresti, október 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) George Vantu, jasi bölcsészeti hallgató, a lapokból szerzett tudomást arról, hogy az ilfovi törvényszék csalárd bukás címén egy évi börtönrre ítélte el. Azonnal jelentkezett az ilfovi törvényszék ügyességén és kijelentette, hogy halvány fogalma sem volt arról, hogy ő kereskedő volt Bukarestben, hogy vizsgálat folyt ellene, hogy eltűnt, hogy bíróság elé állították. Az ügyészségi vizsgálat a következő érdekes felfedezéshez vezetett: Vantu sógora, egy Aurel Vaideanu ember, bianco-felhatalmazást kért az egyetemi hallgatótól, anélkül, hogy megmondta volna, hogy mire kell neki. A prokura segítségével azután bejegyeztette Vantut az iparkamaránál és neve alatt drogériát nyitott a Calea Griviteien. A szállítóknál Vantunak ad-

ta ki magát, váltókat írt alá a diák nevében, néhány hónap mulva pedig a cég összes aktívait elsikkasztotta, hagyta, hogy a váltókat óvatolják és hogy Vantu „kereskedőt” csődbe juttassák. Ő maga szolgáltatételre jelentkezett a rendőrségen és komiszárnak nevezette ki magát Tordára.

A bíróság a „csaló” és „szélhámos” Vantuval szemben lefolytatta a teljes eljárást elítélte in contumaciam és közzétételre bocsátottak ki ellene. Az ügyészség előtt előadta a diák, hogy megkérdezte egy ízben sógorát, mit csinált a felhatalmazással, mire Vaideanu azt válaszolta, hogy eltépte anélkül, hogy valaha is használta volna. A bíróság ezek után megindította az eljárást a rendőrkomiszár ellen szélhámosság és visszaélés miatt.

Memorandum-özönnel árasztják el a vizsgálóbíró a bélyeghamisítási panama vádlottjai

Mi a szerepe dr. Szinetárnak és Katz Mártonnak

Cluj-Kolozsvár, október 18. (Az Uj Kelet tud.) Idestova már két hónapja ülnék vizsgálati fogságban a Kolozsváron leplezett bélyeghamisítási bűnügy letartóztatottjai. A hosszú vizsgálati fogság alatt a letartóztatottak több ízben kérelemmel fordultak a vizsgálóbíróhoz, hogy hallgassák ki őket és fejezzék be ügyükben a nyomozást. Az ügyhöz kirendelt vizsgálóbíró azonban csak tegnap tért haza szabadságáról és így a vizsgálat nem folytatódhatott. Az elmúlt hetekben a bélyeghamisítás letartóztatottjai több ízben éhségstrájkot akartak kezdeni. Peres Sándor litografus meg is kezdte az éhségstrájkot és csak hozzátartozóinak rábeszélésének engedve, hagyott fel vele.

Most, hogy Pastia vizsgálóbíró újra megkezdte a vizsgálat folytatását, a bélyeghamisítással gyanúsítottak védői intervenciókat kezdtek a vádlottak szabadlábra helyezésére. Ghibezan Livius védőüggyvéd Katz Márton érdekében nyújtott be emlékiratot, melyben kifejtette, hogy védené egy Stern nevű ügynök ugratta be a bélyeghamisításba aki így akart magának érdemeit szerezni. Ez a Stern úgy rántotta be Katzot, hogy a monopóliumigazgatóság írásbeli rendelkezését szállította el Katzhoz, aki a bélyegzővel ellátott levél alapján fogott hozzá a hamisbélyegek készítéséhez.

Igy Katz — a védő szerint — jóhiszeműen cselekedett és a hatóságoknak Stern is felelősségre kell vonniok.

Dr. Szinetár László ügyében Constantin Xantopol ügyvéd interveniált. Az orvos ellen semmi pozitív vád nincsen, mert Szinetárt azon az alapon tartóztatták le, hogy Katz Márton üzleti könyveiben szerepel Szinetár valóban adott pénzt Katznak, de csak a rendelőjéhez szükséges nyomtatványok elkészítésére. Szinetár nem tudta, hogy Katz bélyeghamisításra használja fel a pénzt. Így vallott úgy a rendőrségen, mint az ügyészségen Katz is, az egyetlen Stern, aki az egész bélyeghamisítási ügynek agentprovokátorja volt, valott terhelően Szinetár ellen. Stern valamósa pedig nem vehető tekintetbe, éppen a feljelentés körüli különös szerepe miatt.

A vizsgálóbíró hazatérte után, most már változás fog bekövetkezni a bélyeghamisítási botrány vizsgálatában. A bélyeghamisítók egyébként egyenként is memorandumokat készítenek, hogy szerepükről tájékoztassák a vizsgálóbírókat. A memorandumok pár napon belül felterjesztik és azoknak tanulmányozása után fog dönteni a vizsgálóbíró a vádlottak további fogvatartásának kérdésében.

Látogatás egy zsidó asszonynál, aki 107 évet élt és még nem unta meg...

Háromszáz lejből is meg tud élni egy négytagu család, ha akar

Cluj-Kolozsvár, október 18. (Az Uj Kelet tud.) Sáros, esős időben indultunk a külső Kajántó ut 44-es számú ház felé, ahol ertesüléseink szerint Kolozsvár legöregebb asszonya lakik. A vasúti híd alatt, hordárok, kofaasszonyok, munkások: helyesebben munkanélküliek sietnek, akiknél nehéz minduntalan utbaiga zítást kérni. Nem lehet szívéllyességet várni az életnek e szomorú szürke harco saítól. A 44-es szám alatt alacsony ház húzódik széles udvarral: Tenyeres talpas cselédjánnyal találkozunk, aki elküldi magát:

— Csapó néni, vezesse az uraságokat az öreg zsidónéhoz...
Csapó néni szolgálatkészen kalauzol egy kis félszer féle helyiségbe. Apóródot szag árad belülről. Két lépés széles,

ugyanannyi hosszú szoba, ahol egy magasra vetett parasztagyón összeaszott, fogatlan nő fekszik. Ez a 107 éves öregasszony. Magyarul nem beszél, csak jiddisül és románul lehet vele értekezni. Néhány év előtt még falun laktak, ahol nem tudtak megélni. A száz egynéhány éves nő fogta magát és hatvanöt éves fiával, huszonöt éves unokájával, öt éves déd unokájával beköltözött a városba. Más normális koru interju-alanytól azt kérdeznénk, hogy mik a terve a jövőre... A 107 éves asszonytól természetesen a multja felől érdeklődünk:

„Születtem 1825-ben...”
— Születtem 1825-ben, Apámát Guttmann Lajosnak hívták és kocsmáros volt. Apám csak most halt meg. Alig husz év. 116 éves volt. Nagypám is

Csütörtökön a

Kadetok

szenzációs bemutatója a SELECT MOZGÓBAN

igen magas kort ért meg. Mikor meghaltak egy foguk sem hiányzott. Nem voltak soha betegek. De én nagyon szenvedek, erősen köhögök...

— Miből élnek?
Az öregasszony helyett a fia válaszolt: — Hogy miből élünk? Nem tudom. A lányom kétszáz lejt keres hetenként a börtgyárban és a lakásért ötszáz lejt fizetünk havonta... Most még jó, mert van kukorica és körte, meg aztán nem kell fűteni, de télen?...

— Nincsenek gyerekeik, rokonaik, akik segítenék?
— Van egy fiam, aki nyolc évvel ezelőtt elment világgá... Azóta tudni sem akarólunk. Idegenektől hallom, hogy Bukarestben van s jól megy a dolga... Van még egy lányom, de arról meg én nem akarok tudni... — mondja a hatvanöt éves fia a 107 éves öregasszony-nak...

Az öregasszony magára tereli a figyelmet: — Maguk zsidók — kérdezi gyanakodva...

— Igen...
— Ha zsidók, akkor mondják meg nekem, milyen ünnep van most?

— Szukkoth. Sátoros ünnep.
A 107 évesnek felragyog az arca és áldást mormol reánk, majd ismét kérdőzöködik:

— Mondják meg nekem, milyen a város? Szép?
Kérdéssel válaszolunk:

— Hogyan, hát maguk még nem voltak a városban?

— Még csak a Széchenyi térig voltam — válaszol ismét a fia az anyja helyett, az anyám pedig örül, ha fel tud kelni és főz valamit. Ezzel azonban nincs sok gondunk, mert legtöbbször nincs mit főzni. Az anyám nem fogad el senkitől sem mit és a lányom nehezen keres a börtgyárban, mert dolgozni sem nagyon bír azzal a darab máléval, amit naponta eszik...

Aki 107 évet élt és még nem unta meg...

Most ismét a 107 éves Benedek Klári hoz fordulunk:

— Mit csinált a néni százhet év alatt, vissza tud emlékezni?

— Hogyne tudnék, lelkem, Tanulni soha nem akartam, pedig apám tanítót is tartott mellettem. Később férjhez mentem. Volt hat gyermekem, de ezek közül csak a fiam maradt meg. Dolgos asszony voltam, kapáltam, arattam, főztem, varrtam és a jutalom bizony az elmaradt... De azért istenfűlő vagyok, a Talmud egyes részeit kivülről ismerem. Éjjelente magam elé idézem a halottaim és beszélgetek velük. Enekelgetek. És néha még boldog is vagyok... Elhiszik nekem?

— Elhiszük...
Ahogy elbucszunk és kifelé megyünk és a vasúti híd alatt már felénk dübörög a város zaja, agynak szakadatlanul foglalkoztatja a 107 éves öregasszony életfilozófiája...

Hát igen. Itt nincsen láрма és a problémák is egyszerűbbek. Ha van öt lejt, azzal köser tejet vásárolnak és megvannak elégedve. És itt fekszik egy keskeny ágyon egy 107 éves, kissé elrománosodott öreg zsidónő, aki 1825-ben született, aki fölött átment az 1848-as forradalom, aki megérezte a világháborút és az impériumváltozást, aki még is nyugodt, nem ideges, mert nem olvasta Freudot... Aki szeliden mormolja a Bibliát és boldog, ha van kenyere... (j. e.)

Ügyvédi határidő napló 1933 Lepage-nál Kvár

NYOMBAN rendelve 300 lejt, később 400 lejt utánvétellel, vagy előfizetve franko.

A rossz temesvá

Több

Timisoara, Uj Kelet tu vasuti szere Románia te rambol, min nap husz en Az Uj Kelet jelentéséből borzalmas r este hat óra mesvári józ zombolyai v mélykocsit é a szerelvény voltak. A két meg utasok kilométerre a következett pályaudvar van. Csermá robajra roha A váltó n lyanos s mellette postakocsiját

A két szen a kocsiból v pályatest szá volt tele. Velőtrázó hangzotta Csermá An jelentést az mesvári CFE perc mulva tea Silvius k igazgató. Cs ügyelő és a A megérkeze kezdték a me Liviu polgar lvesztor is a kor kilenc mentőállomás folytatta a r

Az összetör tizenhét h gatott test le sorja Tizennyolc s ba, részben a tottak. A te hatóságai app névsorát állít süléseket szer Todoricis La Blätt Jakob riu Elena h Mátyás 25 é Viola 38 éves ran Doca 27 Anna 32 éve László, Holí tenkei jegyző, Josif, Singer ziu Traianné, A sebesülte lapotban száll

Még az éjsz sok és dr. An kező halottak Olariu Vas Petru, Bergau Jungblut Ján nem tudták László, Jora örmester, Sch egy lugosi e vezető, akinek állapítani, M Dregan Ioan, retlen. A halottak délelőttre m feladat, hogy testrészeket a

A rossz állapotban lévő vonal okozta a borzalmas temesvári vasuti szerencsétlenséget

Tizenkilencre emelkedett a temesvári vasuti szerencsétlenség halottainak száma

Kedden délelőtt meghalt két sebesült. Letartóztatták Csermák András váltóórt

Több sebesült állapota reménytelen

Timisoara, Temesvár, október 18. (Az Uj Kelet tud.) Az emlékezetes prahovai vasuti szerencsétlenség óta nem történt Románia területén olyan borzalmas karambol, mint az, amely Temesváron tegnap husz emberéletet követelt áldozatul. Az Uj Kelet temesvári tudósítójának mai jelentéséből a vasuti szerencsétlenség borzalmas részletei tűnnek elő. Hétfőn este hat óra 28 perckor indult ki a temesvári józsefvárosi pályaudvarról a zombolyai vegyesvonat. A vonat két személykocsit és egy postakocsit vitt, míg a szerelvény többi vagonjai teherkocsik voltak. A két személykocsi zsúfolásig telt meg utasokkal. Temesvártól alig egy kilométerre az egyes számú órház mellett következett be a szerencsétlenség, ahol a pályaudvar vágányainak utolsó váltója van. Csermák András váltóórt hatalmas robajra rohant ki az órházból.

A váltó mellett emelkedő vas vilányoszlopot kidöntve talált a s mellette felborulva a kisiklott vonat postakocsiját.

Emberi roncsok a két személykocsi alatt

A két személykocsi a sínekre borult és a kocsiokból véres huszafatok lógtak ki, a pályatest száz méternyi körzetben vérele volt tele.

Vélőtrázó jalkiáltások és sikolyok hangzottak az összetört kocsik alól.

Csermák András azonnal telefonon tett jelentést az állomásfőnökségnek és a temesvári CFR vezérflügelyelőségnek. Öt perc múlva már a helyszínen volt Cristea Silvius kerületi CFR-igazgató, Iancu igazgató, Csutak János forgalmi főfelügyelő és a vezérflügelyelőség mérnökei. A megérkezett segélycsapatokkal megkezdtek a mentőmunkálatokat. Dr. Gábor Liviu polgármester és Crenian rendőrkvesztor is a helyszínen siettek, ahol ekkor kilenc mentőkocsi és a temesvári mentőállomás teljes személyzete már folytatta a mentőmunkálatokat.

A sebesültek névsora

Az összetört kocsik alól tizenhét halottnak darabokra szagatott testét húzták elő és fektették le sorjába a pályatest mellé.

Tizennyolc sebesültet találtak a kocsiokban, akiket részben a Bega-szanatóriumba, részben a Park-szanatóriumba szállítottak. A teljes személyzettel dolgozó hatósági apparátus előbb a sebesültek névsorát állította össze. Súlyosabb sebesüléseket szenvedtek:

Todorics Lázár 21 éves nőtlén szolga, Blatt Jakab 22 éves nőtlén katonája, Olariu Elena harmincéves munkásnő, Vitéz Mátyás 25 éves nős sírós, Crijaru Viola 38 éves férjzett munkásnő, Cibran Docca 27 éves asszony, Garhista Anna 32 éves lány, Leu Péter, Csergő László, Holics János, Indreziu 38 éves tenkei jegyző, Szentpéteri György, Achim Josif, Singer Alajos, Reisz János, Indreziu Traianné, a jegyző felesége.

A sebesültek nagyrészt borzalmas állapotban szállították be Temesvárra.

A halottak listája

Még az éjszaka folyamán a mentőorvosok és dr. Andreescu CFR-orvos a következő halottakat agnoszkálták:

Olariu Vasile, Stefan Mihaj, Stefan Petru, Bergauer Mihály, Bogdan Vasile, Jungblut János Schneider (másik nevét nem tudták megállapítani), Dobosán László, Jorachim gyertyámosi csendőr, örmester, Schuszer János és édesanyja, egy lugosi ezrednél szolgáló szakaszvezető, akinek nevét nem sikerült megállapítani, Muntyan Mihály és felesége, Dregan Ioan, Radoiu Péter és egy ismeretlen.

A halottak agnoszkálása után kedden délelőltre maradt az a háborzongató feladat, hogy a holttestekről leszakított testrészeket a hullákhoz illesszék. A haj-

nali óráktól kezdve délelőttig tartott, míg a leszakított véres testrészek gazdáit megtalálták és elhelyezték a holttestek mellett.

Két sebesült meghalt

A háborzongató szerencsétlenség áll. dozatai kedden délelőtt növekedtek, amikor a Bega-szanatóriumban két megoperált sebesült kiszervezett. Meghalt Gilde Miklós 17 éves fiatalember és Reisz József.

Velük együtt tizenkilencre emelkedett a részleteiben is háborzongató vasuti katasztrófa áldozatainak száma.

A sebesültek egyrészen súlyos operációkat hajtottak végre a szanatóriumokban. Indreziu Traianné felgyógyulásában nem bízunk az orvosok, rajta kívül még né-

Egész Erdély Kolozsvárra jön

ama 10 nap alatt, amíg az erdélyi bor-, gyümölcs- és baromfiértékesítő kiállítás tart. Mert a látogatók ingyen utazhatnak vissza Kolozsvárról az összes vonatokon, ha jegyüket a kiállítás irodájában láttatják. A vendégeket a kiállítás szépségein kívül különböző meglepetések és ünnepségek fogják szórakoztatni a város parkjában, a sétatéri tavon és a Román Operában. A látogatók részére külön díjak és jutalmak tűzettek ki, így ajándékot kap a kiállítás minden 500-ik vendége. Több, mint 50000 látogatóra számítanak Kolozsvárról, Erdélyből és a régi királyság-ból.

hány sebesültnek szinte reménytelen az állapota.

Ki felelős?

A temesvári állomáson valósággal pánikot idézett elő a katasztrófa, melynek okát a huszonnégy óra óta tartó vizsgálat még nem tudta megállapítani. Csermák András, akit még a helyszínen kihallgattak, ajukodozva és sírógörcsök között hangoztatta teljes ártatlanságát. A váltóórt a katasztrófa izgalmai annyira megviselék, hogy hétfőn este nem tudott a hatóságok előtt értelmes vallomást tenni. Kedden délelőtt folytatták Csermák kihallgatását. A 43 éves váltóórt már huszonnégy esztendeje áll az állam vasutak szolgálatában és huszonnégy év óta egyetlen vizsgálat sem folyt ellene. A kihallgatás során ismételt hangszulozta, hogy szabályszerűen váltott és a kisiklásnak semmiféle külső oka nem lehetett. Valószínűnek tartja, hogy a vonat mozdonya billentette el a váltót és ennek következménye lehetett a szerencsétlenség bekövetkezése. A zombolyai vonat elhaladása előtt a Simplon ex-

presszt engedte keresztül, mely minden baj nélkül robogott el az órház előtt.

Rossz állapotban vannak a sínek

A CFR-mérnökök a helyszínen azonnali vizsgálatot vezettek be annak megállapítására, hogy milyen körülmények között következhetett be a katasztrófa. A mérnökök azt konstatálják, hogy

a váltón egy 5 lejes nagyságu horpa

dás van. A megrongált váltó miatt következhetett az be, hogy a mozdony elmozdította a váltót és a vonat kisiklott.

Általános az a vélemény, hogy a katasztrófa bekövetkezéért senkinek felelős, mert a sínpar annyira rongált állapotban van, hogy a szerencsétlenség bármikor bekövetkezhetett.

Csermákot a délelőtti folyamán áttették az ügyvédséghez, a CFR pedig érélyes vizsgálatot indított be annak megállapítására, hogy kit terhel a felelősség.

Newyork újra a közvetlen csőd előtt áll

A nagybankok nem hajlandók segítséget nyújtani, mert a város az első szanalás után nem hajtotta végre a takarékosági programot

London, október 18. Rövid néhány hónapon belül Newyork városa immár másodsor áll csőd előtt. Mindössze 16 millió dollár van a pénztárban s ebből az összegből kellene fedezni az óriási metropolis minden kiadását december közepéig, amikor az új adók befolyának. A 16 millió azonban az esedékes városi tisztviselői illetményeket sem fedezi s a vezetők kétségbeesett kísérleteket tesznek a Wall Streeten abban az irányban, hogy nagyszegű rövidlejáratu bankkölcsönnel fedezzék a hiányt. E pillanat

ban kétséges, hogy sikerül-e kölcsönt kapni a városnak. Három hónappal ezelőtt Newyork hasonló helyzetben volt. Akkor is nagy bankokhoz fordultak, a melyek hajlandóknak nyilatkoztak 150 millió dolláros kölcsön nyújtására, de ezt szigorú feltételekhez kötötték. Kóvetelték a városi tisztviselőket és alkalmazottakat egy részének elbocsátását, a megmaradók fizetésének lényeges csökkentését és a legszigorubb takarékosagot, különben a város menthetetlenül a fizetésképtelenségbe rohan. A köl-

csönt Newyork megkapta a bankoktól, de a feltételek közül egyetlenegy sem tartott be. A pénzüzetek emiatt rideg álláspontra helyezkednek s elzárkóznak az újabb kölcsön elől.

Newyork azért került válságba, mert adóbevételei jelentékenyen lecsökkentek de a vezetőség ugyanakkor nem hajlandó a kiadások mérséklésére. Pénzügyi szakértők azt hangoztatják, hogy csak a takarékosági program végrehajtása esetén lesz a pénzügyi csőd elkerülhető.

Károlynak nem dobog két sziv a mellkasában,

tehát nem lehet egyszerre Románia és Magyarország királya — mondja a budapesti román követ

Grigorcea budapesti román követ cáfolja Pallavicini ögrófnak a képviselőházban a magyar-román personalunióról tett kijelentését

Budapest, október 18. Mint emlékezetes a Gömbös-kormány bemutatkozása alkalmával a képviselőházban szavatték az utóbbi időben felmerült román-magyar personalunió kérdését. A királykérdésről Pallavicini ögróf beszélt, aki azt kérdezte Gömböstől, megfelelnek-e a valóságnak azok a hírek, amelyek az utóbbi időben különösen az utóállamok területén megjelenő lapokban kerültek felszínre és amelyek a román-magyar personalunióról tesznek említést.

Gömbös válaszában Pallavicini kérdésére nem tért ki, csak általánosságban beszélt a királykérdésről, kijelentvén, hogy az ügy egyelőre nem aktuális és a nemzet bizalma a kormányzó személyében van.

Egy pesti újságíró a román-magyar personalunió kérdéséről beszélgetést folytatott Grigorcea budapesti román követtel és megkérdezte, hogy mi a hivatalos román álláspont ebben az ügyben. A román követ a kérdésre a következőket válaszolta:

— Gondolja ön, hogy egyszerre egy mellkasban két sziv is doboghat? Ugye elképzelhetetlen? Hogyan képzelheti

tehát, hogy egy király egyszerre Románia ügyét is szívügyének tekintse, viszont ugyanakkor Magyarország királya is legyen. Ettől eltekintve is, hogyan tartozhat a király egyszerre két vallásfelekezethez. A román alkotmány értelmében Románia koronázott királyának az orthodox-vallás kebelébe kell tartozni. Gondolja talán, hogy a ma-

gyar hercegprimás a fejére tenné Szent István koronáját egy orthodoxnak, mikor a magyar alkotmány szerint Szent István utódjának a római katolikus egyház fiának kell lennie.

A követ beszéde további részében is abszurdumnak jelentette ki a román-magyar personalunió tervét.

Hindenburg levele a németországi zsidó frontharcosokhoz

Berlin, október 18. Hindenburg 85 éves születésnapja alkalmából a zsidó frontharcosok szövetségének elnöke, dr. Leo Löwenstein levelében fejezte ki a zsidó frontharcosok szerencsekívánatait a birodalmi elnöknek. Az üdvözlő levéllel együtt egy virágkoszorút és a világháboruban elhunyt zsidó katonákról irt emlékkönyvének egy díszpéldányát is át nyújtotta dr. Löwenstein a vezérkari főnöknek, aki azt továbbította Hindenburgnak. A birodalmi elnök a napokban sajátkezü levélben válaszolt a zsidó front-

harcosok vezetőjének. A levél szövege szerint így hangzik:

„Igen tisztelt dr. Löwenstein ur! A zsidó frontharcosok szövetségének 85. születésnapom alkalmából kifejezett szerencsekívánataért, valamint a szép virágajándékért és az emlékkönyvért fogadja szívből jövő köszönetemet. Az önk sorából is hazánkért elesett bajtársak hódolatteljes emlékéül fogadom a könyvet és azt háborus könyvtáramba fogom elhelyezni.

Bajtársi tisztelettel:

Zsidó gyermekek Palesztinában

Irta: Helene Hanna Thon

Az európainak, aki a Közelkeleten jár, nyomban feltűnik, hogy itt mily kis mértékben különbözik a gyermekek élete a szülőktől. A 4-5 éves gyermek ugyanazt az öltözetet viseli, mint az apja, de napjaik is egyformán nehéz munkában telnek el a mezőn vagy a városban. Annál sajátosabb az a jelenet, hogy a zsidó kolóniák gyermeki életének eme egyformaságában egy érzést találunk, amelyben minden gyermek individuálisnak a legnagyobb figyelmet szentelik, amelyben a fiatal generációtól várják, hogy egészen új életformákat teremtsen.

A mi telepeseink nemcsak azért vándoroltak ki, hogy egy politikailag és anyagiilag biztosítottabb életet éljenek, mint régi hazájukban, hanem elsősorban abban a reményben, hogy az őshatárral való érintkezés által a régi, alacsony szellemi erőkhöz való visszatérés fog bennük végbemenni. Ebben a reményben követnek el mindent a palesztinai zsidó szülők, hogy minden lehetőséget megadjanak gyermekeik harmonikus nevelésére: a legjobb higiénikus feltételeket, lehetőleg minél nagyobb és szélesebb tudást, jóléti intézményeket éhez, beteg, árva gyermekek részére, stb. A lehető legkedvezőbb életfeltételek megteremtése az ifjúság számára — ez a mozgató ereje és vezérmotívuma a zsidó telepek életének. A legkisebb helységnek is meg van a maga jól megalapozott gyermekkertje és mindenirányú kiképzést nyújtó iskolája.

A palesztinai iskolákban felnövő gyermekek a legkülönbözőbb, kulturális szempontból legellentétebb környezetből származnak. A fiatal európaiakat jemenitákat, kaukázusiakat a héber nyelv egyesíti, amely a gyermekeket a gyermekkertből a Héber Egyetemre, az olajhegy csucsára kíséri fel. A héber nyelv azonban nemcsak a zsidó társadalmat összetevő különböző elemek összekötő fonálát képezi, hanem hidat is, amelyen keresztül a palesztinai gyermek valóban megérti az ő megváltozott életé szellemi kincsét és azt a feladatot, amely reája vár ennek az életnek a kiépítésében.

Az új zsidó telepések társadalmának minden rétegében az a meggyőződés uralkodik, hogy a palesztinai műnek etikai értéket kell jelentenie az egész emberiség számára, de nem rendelkeznek mindenki világos feltevésével abban az irányban, hogy mely az az etikai érték, amelyet a zsidó Palesztinának kell nyújtania.

A palesztinai zsidó társadalom nagy része meg van győződve arról, hogy a zsidó etika két alapon nyugszik: a munkán és a szociális igazságon. Ennek hívei a palesztinai zsidó munkások. A munkások között is a legnagyobb gondot a gyermekek nevelésére fektetik. A gyermekek itt mindennek előtt kollektív nevelést kapnak és emellett a legkedvezőbb feltételeket

harmonikus fejlődésükre. Ha a szülők még sátrakban vagy barakokban laknak, úgy az első kóház, amit felépítenek, a gyermekek közös otthona. Mialatt a szülők a kemény munkában valóságos nélkülöznek, mindent elkövetnek, hogy a gyermekeknek a legjobbakat adják meg testi és szellemi jólétükhöz. Emellett azonban nagy súlyt helyeznek a nevelésben — amely itt a legcélratosabb — arra, hogy a gyermekek minél előbb hozzászokjanak a mezőgazdasági munkához, hogy egyéni hajlamaikat leküzdjék magukban és az

emberi közösségbe való beletartozásukat önmaguktól megtanulják és megértik.

Sokkal fiatalabb még a palesztinai telepítés semhogy már most tudni lehetne, hogy a nagy reménysek, amelyek a gyermekekbe helyeznek a zsidó nép szellemi értékeinek fejlesztése tekintetében, valóra fognak-e válni. Egyet azonban már tudunk kell, hogy egy nemzedék, amely ebben a hősi országepítésben, annak kiirihatatlan emlékeiben nő fel, azoknak az embereknek az utódai, akik az ő életüket egy egészen más világba vitték át egy ideálért, amelynek ereje volt egy már teljesen halott nyelvet újat teremteni. — egy ilyen nemzedék teremtő erővel kell hogy rendelkezzen.

Olcsó és kényelmes utazás Budapestre

Az „Orbis“ november 10-iki színházi és divatrevü vonata

Az utazás és a sport világlátóját az emberi fejlődés tekintetéből csak helyeselni lehet. A kultúra érdekében is hasznos munkát végeznek azok a szervezők, amelyek ennek a divatnak az érvényesülését elősegítik.

Az Orbis-iroda is ezeknek a szervezőknek a sorába áll.

Indulásként egy budapesti társasutazást kíván rendezni, amely kényelem, célszerűség s főként olcsóság tekintetében minden hasonló kísérletet felül fog mulni.

Az Orbis-iroda filléres gyors vonathoz Kolozsvárról és Nagyváradról lehet csatlakozni.

Hatszázkilencven lejért Kolozsvárról, 475 lejért Nagyváradról a következőket nyújtja az Orbis-iroda utiterve:

1. Vasúti jegy Kolozsvárról oda és vissza.
2. A magyar vízum díja.
3. Ingyenes részvétel, zenés tea és táncdelutánnal egybekötött női és férfi divatrevü bemutatóján. Az öszi és téli párizsi divatujdonságok felvonulása.

4. Luxus-autókárokön körséta Budapest világvárosi éjszakájának megtekintésére.

De a budapesti tartózkodást is megkönnyíti és kellemessé teszi az Orbis-iroda munkája. 60 százalékos jegykedvezményt nyújt a legelőkelőbb színházak előadásaira, páratlan kedvezményeket biztosít penziókban, szállodákban.

Ha meggondoljuk, hogy az Orbis-iroda kedvezményei nélkül 1920 lejbe kerülne a vasúti jegy, magyar vízum, valóban csodálatosnak kell tartanunk, hogy 690 lejért Kolozsvárról és 475 lejért Nagyváradról meg lehet tenni a szóbanforgó társasutazást.

Az Orbis-iroda vonata november 10-én indul Kolozsvárról és 16-án érkezik vissza. Jelentkezni lehet október 28-ig a kiadóhivatalban. A jelentkezés alkalmával 300 lej kell befizetni az „Orbis“ irodába. A részvételi díj többi részét november 4-ig kell kiegyenlíteni. (Cím: Orbis-iroda, Cluj-Kolozsvár, Cal. Victoriei, Kossuth Lajos ucca 7).

Lilienthaltól a mezőgazdasági repülőgépig

A repülés fejlődésének legnevezetesebb stációt mutatja be a berlini repülő-kiállítás

Berlin, október 18. Berlinben a napokban nyílt meg az a repülőkiállítás, amelynek anyaga érdekes visszapillantást nyújt a repülő-technika, vagy ha úgy tetszik, tudomány fejlődésének határköveire. Alig harminc éve annak, hogy a Wright testvérek sikeres siklásukat Amerikában véghezvitték, hogy egy lépést tegyenek előre azon az uton, amely a motoros repülőgépek építéséhez és általában a motoros repüléshez vezetett.

Már 1867-68-ban a német Lilienthal Ottó siklórepülőgépet épített. Ekkor még megoldatlannak tekintették a repülés problémáját. A francia-német háború befejezése után 1871-ben tett ismét kísérletet Lilienthal, a vitorlás repülés apostola, aki aztán 1896 augusztus 9-én repülőszerecsétlenség áldozata lett.

Amerikában és Angliában ezidőtájt szintén siklórepüléssel kísérleteztek. Így Pilsner amerikai tengerész-mérnök Lilienthaltól vásárolt egy siklórepülőgépet, de ő motort szerelt rá. Kormánytörés következtében azonban szerencsétlenül járt és gépe romjai alatt lelte halálát. Amerikában Chanute látta el első ízben gépet kettős és több tetőzettel, öregsége viszont megakadályozta, hogy uttörő munkáját be is fejezze és több sikeres sikló kísérlet után a repülés terén szerzett tapasztalatait és tudását a Wright testvéreknek adta át, akiknek így tanító-mesterévé vált. Leghosszabb repülése, amelyet 1902-ben abszolvált, 26 másodpercig tartott.

A tulajdonképpeni első motoros repülő kísérletet 1903 decemberében a két Wright vitte véghez. A repülés 12 másodpercig tartott és az a 12 másodperc különös fontos határköve a repülő-technika

kifejlesztésének. Ez a kísérlet meggyőzte a szakembereket, hogy a repülés problémáinak megoldását a motoros gépeknek kell keresni. A francia Latham 1909-ben két kísérletet tesz a La Manche átrepülésére. Bár ezek eredménytelenek maradtak, a levegő meghódítói nem adják fel a reményt. A harmadik kísérletet az ugyan csak francia Blériot hajtja végre és 1909 júliusában megvalósul az ember egyik legrégibb álma, mert az egész világ felfigyel a hírre: az ember tud repülni. Mint futótűz terjedt el az egész világon Blériot bravuros repülésének híre, amely 27 percig tartott.

A következő esztendő a repülés-technika fejlődése terén hatalmas eredményeket hoztak, 1909 augusztusában Fahrman az 500.000 frakos nagydíjat nyerte meg egy 180 kilométeres repüléssel, amely 3 óra és 46 percig tartott. 1909 augusztus 29-én jelenik meg először Berlin felett a Zeppelin III. Zeppelin gróf. fal. 1910-ben Wellmann egymás után négy kísérletet tesz, hogy egy általa szerkesztett és épített kormányozható léghajóval Amerikából Európába repüljön. Akkoriban párhuzamot vontak Wellmann léghajója és a Zeppelin között, amely 1909 május 29. és 30-án vitte véghez leg-hosszabb ideig tartó repülését, amely 38 óráig tartott. Wellmannak akkoriban, ha az óceán feletti légköri nehézségekkel sikeresen meg akart birkózni, 35 km-es óránkénti sebesség mellett 140 órára lett volna szüksége az óceán átrepülésére, ami azonban felülmulta hajója teljesítő képességét. Ez a repülő-kísérlet katasztrófával végződött. A léghajó, miután 72 óráig a levegőben tartózkodott és 750 tengeri mérföldet haladt, lezuhant és a

HASZNOS TUDNI, hogy Schmidhauer

Legényeséget egy gőzhajó mentette meg a vízbefulladásól.

A háború a repülő-technika egy új fejezetét jelenti, amikor a repülőgép veszdelmes harci eszközévé nőtte ki magát. A háború utáni első esztendőben súlyos körülmények közé került a repülés problémája. A harci származékából a béke eszközeivé kellett válniuk a repülőgépeknek. A léghajó és a repülőgép a kutatás és a forgalom szolgálatába állott. Még élken emlékszünk Eckenert, Köhl, Hüchneft, Lindberg, Chamberlain bravuros tetteire, de megállni mellettük nem lehet, mert a fejlődés újabb és újabb történéseket csoportosít, amelyek mind a technika, tudomány és az emberi bátorság együttműködésének eredményei. És ma már olyan területen használják fel a repülőgépet, amire valóban senki sem gondolt: hatalmas területek bevetésénél és elemi csapások leküzdésében.

1928-ban Berlinben tartották meg az első repülőkiállítást, amelyet a kiállítások hosszú sora követett. Ezeket a kiállításokon tűnt ki, hogy milyen hosszú és veszélyes az az ut, amelyet a repülő-technika Lilienthal és a Wright testvérektől napjainkig tett.

RÁDIÓ MŰSOR

Szerda, október 19.

Bukarest, 19.40: Grammfón. 20: Hegedűhangverseny. 20.45: Zongorahangv. 21.15: Cselló.

Budapest, 9.15: Hangv. 9.30: Hírek. 12.05: Grammfónhangv. 12.25: Hírek. 1: Pontos időjelzés, időjárás. 2.45: Hírek. 3.30: Morse tanfolyam. 4.10: Állatmesék. 4.45: Pontos időjelzés, időjárás. Hírek. 5: Zenekari hangv. 6.20: Olasz nyelvoktatás. — 6.45: Munkásdalgylet hangv. 7.45: Surányi Miklós előadása. — 8.15: Szinmű a Studióból. 10.15: Pontos időjelzés, időjárás, hírek, majd cigányzene.

Bécs, 20: Hangv. 22.35: Cigányzene. Berlin, 21.10: Balladák.

Breslau, 22.10: Szór. zene. Heilsberg, 21.05: Táncest. Varsó, 22.15: Tánczene.

Milánó, 20.30: Operatételadás. Róma, 20.45: Pucciniest. A köpeny és Gianni Schicchi c. operája.

Prága, 23: Grammfón. Pozsony, 20.35: Szimf. változatok. Brinn, 22.20: Grammfón.

Oslo, 20: Rádiózenekar. Stockholm, 20.20: Bizet: Carmen című operája.

Toulouse, 20.45: Könnyű zene. 0.30: Dalok.

Csütörtök, október 20.

Bukarest, 19.40: Grammfón, 20: Niculescu-Bassu basszista hangv. 20.20: Szimfonikus hangverseny.

Budapest, 9.15: Hangv. 12.05: Balalaj-kazekari hangv. 12.25: Hírek. 1: Pontos időjelzés, időjárás, 2.25: Hírek. 4.10: Állatmesék. 4.45: Pontos időjelzés, időjárás, hírek. 5: A földművelésügyi minisztérium hangv. 5.30: Magyar nóták. 6.30: Angol nyelvoktatás. 7: Házi tüzelőberendezések kiállítása. 7.30: Operatétel. 8.45: Küllügyi negyedóra. 9: Hegedűhangv. 9.30: Pontos időjelzés, időjárás. 9.45: Schubert-dalok. 22.20: Időjárás, majd cigányzene.

Bécs, 21.30: Ariák. Verdi, Korngold, Strauss és Gounod művei. 21.50: Tánczene.

Berlin, 21.05: Szimf. hangv. Breslau, 21.15: Filharmonikusok hangversenye. Mozart, Strauss művei.

Langenberg, 20: Mozart: Figaró házasa c. operája. Stuttgart, 21.30: Csajkovszkij: A moll trió.

Varsó, 22.15: Grammfón. Kattowitz, 22.25: Grammfón.

Róma, 21: Szimf. hangv. Prága, 19.20: Dalok zongorakísérettel. Pozsony, 21: Népszerű zene. Brinn, 19.45: Zenekari hangv. Oslo, 19.30: Trió.

Csehszlovákiában is kormányválság robbant ki

A köztársasági elnök egyelőre nem engedte meg a lemondás publikálását

Prága, október 18. Ugy hírlik, hogy Udrzall csehszlovák miniszterelnök egészségi állapotára való tekintettel előterjesztette lemondását. Masaryk elnök egyelőre még nem engedélyezte a kormány visszalépésének publikálását. Valószínűnek tartják, hogy Malypetr képviselőházi elnök fog közelebből kormányt alakítani.

A Zsidó Párt eredményes intervenciója az iskolák szombati irásszünetéről

Bucuresti Bukarest, október 18. Az Országos Zsidó Párt intervenciójára a közoktatásügyi miniszter rendeletet intézett valamennyi iskolához, amelyben figyelemükbe ajánlja, hogy a zsidó tanulóknak a szombati iskolai irásszünetet ne tartssanak rajz- és írásbeli dolgozatokat.

Negyvenkilenc gyermeket eltemetett a beomló ház

Izambul október 18. Mersina kikötő városában körülbelül 60 iskolás gyermek egy régi ház tetejéről nézte a ház közelében folyó futballmérkőzést. A háztető hirtelen beomlott és 49 gyermek a romok alá került. Tűzoltók és mentők percek alatt hozzáálltak a romok eltakarításához, hogy hamarosan sikerült az összes gyermeket kiszabadítani. Mindnyájan többékevésbé súlyos sérüléseket szenvedtek. Hatnak közülük reménytelen az állapota.

Felrobbant a hajó kazánja és leszakította egy matróz fejét

Galac, október 18. A galaci kikötőben a Duna jobb partján horgonyzó Ardealul nevű hajó fedélzetén borzalmas robbanás történt. Spalogi szakaszvezető megakar-ta gyújtani cigarettáját az egyik karburátor lángjánál. A gáz, mivel le volt zárva, hirtelen tüzet fogott és felrobbant. A robbanás következtében Spalogi szakaszvezetőnek a feje a szó szoros értelmében levált a testéről és azonnal meghalt.

A közelben tartózkodó Bloteanu szakaszvezető pedig súlyos égési sebeket szenvedett. A segítségükre siető katonák Bloteanun egy kis mentőcsónakba tették s partra szállítva, a katonai kórházba vitték. A felépüléséhez vajmi kevés remény van. A halott szakaszvezetőt a hajó kapitányának parancsára az állami bonctani intézetbe szállították.

Jugoszláviában rendkívül komolyra fordult a helyzet

Teljes erővel tombol a horvát lázadás

Belgrád, október 18. Zágrábról a falo-lat adtak ki Macek horvát paraszt-párti vezér letartóztatásáról szóló hí- reren szemben. A horvát politikai vezetőt kihallgatása után elbocsátották a rend- őrigazgatóságról.

Bécs, október 18. A zágrábi rendőr- igazgatósághoz egyébként állandóan szállítják be vidékről a politikai fog- lyok százait. A horvát lázadás újabb

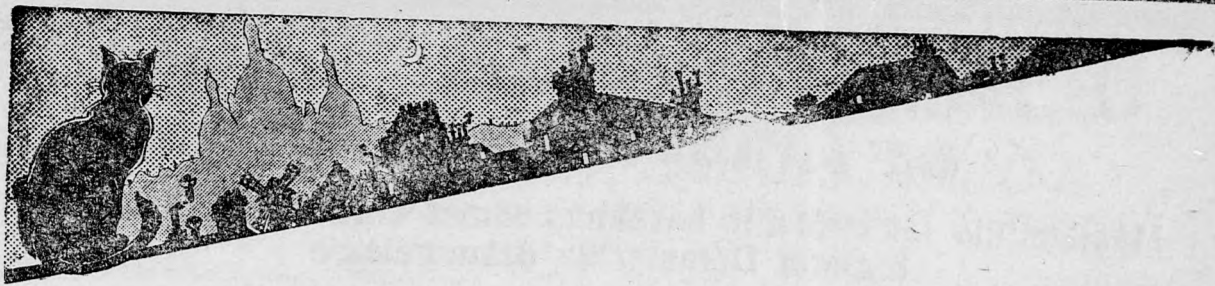
hírek szerint semmit sem veszít heves- ségéből. A zendülők főfészeke Lyka-Krba waban van és a Velebit hegyvidékén. A felkelők számát hozzávetőlegesen sem lehet megállapítani, de annyi két- ségtelen, hogy a hatóságok maguk is nagyon komolyan itélik a helyzetet s erős karhatalmat állítanak szembe a lázadók guerrilla csapataival.

Anglia újra meghívta Német-országot a négyhatalmi konferenciára

Berlin, október 18. Angol részről újabb meghívást nyújtottak át a német birodalmi kormány részére a négyha- talmi konferencián való képviseltetés- re. Ezzel kapcsolatban Macdonald ma Londonban kijelentéseket tett. Az angol miniszterelnök hangoztatta, hogy az angol kormány nem tudja elképzelni Európát Népszövetség nélkül, leszöge- zte, hogy nincs ellene Németország egyenlő elbánásban részesítésének s an- nak a reményének adott kifejezést, hogy a német kormány meg fog jelen- ni az értekezleten s azután közremü-

ködésével segíteni fogja a leszerelési világkonferenciát is eredményesség el- érésében.

London, október 18. Politikai körök- ben elterjedt hírek szerint majdnem bizonyos, hogy a négyhatalmi konferen- cia mégis létrejön és azon Németország is részt fog venni. Ugy hírlik, hogy elejtették azt a tervet, hogy az érte- kezlet színhelye Genf legyen. Az össze- hívás időpontját november első hetére kombinálják. A színhely Locarno, eset- leg Lausanne lesz.

Lady új kreációja
a Chat Noir
a kölnivíz a
bódító parfümmel

A Lady specialitások száma kicsiny... mert minden új kölnivíznek, amelyet a gyár torgalomba hoz, kiváló- ságban, illatban, finomságban méltónak kell lennie ahhoz a magas standardhoz, amelyet a hírneves készítmények. a Jockey Club és a Perle de Paris képviselnek. Most azután az illatkeverés mesterei megteremtették az új illatot, a Chat Noir-t, amelyet méltónak találtak arra, hogy a hírneves Lady családba telvegyenek. Ha egy üveg Chat Noir-t vásárol, bizonyos lehet afelől, hogy abszolút tisztaságu kölnivízre kap, amelynek illata emelni fogja ele- ganciáját, növeli báját. Hogy tisztaságát garantálja, a Chat Noir-t lepecsételt üvegcsekben árulják.

distillées
par Lady

Eau de Cologne
JOCKEY CLUB
PERLE DE PARIS
PARISIENNE
CHAT NOIR

Folyik a nyomozás az ügyészségi betörés tetteseinek kézrekerítésére

A rendőrségnek már gyanúsítottjai is vannak

Cluj-Kolozsvár, október 18. (Az Uj Kelet tud.) A kolozsvári rendőrség erélyes nyomozást vezetett be az ügyész- ség titkári irodájában elkövetett betö- rés tetteseinek kézrekerítésére. A rendő- ségnek már gyanúsítottjai is vannak és ezek között keresi a betörés elkövetőjét. Ami a zámszentkirályi szeszgyárral kapcsolatos feltevéseket illeti, hivatalos nyilatkozattal szemben valószínűtlennek látszik, hogy ennek az iratsomónak el-

rablásáért történt volna a betörés. Az érdekeltek állandóan az ügyészségi vizs- gálat befejezését sürgették, mert a vizs- gálat folyamán mintegy másfél millió lej értékű bankbetétkönyvet foglaltak le, amelyeket a tulajdonosaik kiigényel- tek. Az igénypert azonban mindaddig ér- vényesíteni nem lehet, míg a vizsgálat nem fejeződik be. A rendőrség az eddigi kihallgatások- ról nem adott ki jelentést.

Elrendelték Nagy Pál harminc- napos fogvatartását

Ha az iratok harminc napon belül nem érkeznek meg, Nagy Pál szabadlábra kerül

Cluj-Kolozsvár, október 18. (Az Uj Ke- let tud.) A kolozsvári törvényszék három napig tartó tárgyalás után kedden hir- detett ítéletet Nagy Pál fogvatartása ügyében. A hármas tanács két szavazat- tal egy ellenében Nagy Pál fogvatartá- sa mellett döntött. A törvényszék arra az álláspontra helyezkedett, hogy a bu- dapesti vizsgálóbíró körözőlevele alap- ján Nagy Pált fogva kell tartani, mert a körözőlevelében feltüntetett zsarolási vád a román törvénykönyvekben is mint bün- tett szerepel, függetlenül attól, hogy a zsarolást valutacsempészség közben követ-

te el.

Érdekes vita indult meg a védőügyvé- dek és az ügyész között hogy a harminc- napos fogvatartás után szabadlábra ke- rül-e Nagy Pál vagy sem. Az a vélemény alakult ki hogy amennyiben a harminc napon belül a kiadatási iratok nem érke- znek meg Kolozsvárra, úgy Nagy Pált fel- tétlenül szabadlábra kell heyezni.

Miután a kiadatási szerződés paragrafu- sai értelmében fellebbezésnek helye- nincs, Nagy Pál harmincnapi vizsgá- lati fogsága jogerős.

Uj német birodalom születik az Amazon partján

Másfélmillió lélekből álló hatalmas német karaván indul hazát foglalni Délamerika dzsungelibe

Buenos-Ayres, október 18. Az esős időszak elmúlása után érdekes vendégeket várnak a délamerikai kikötőkbe. Megindul a legnagyobb titokban egy esztendőre előkészített óriási német kivándorlási akció, melynek eredményeként Dél-Amerika ma még járhatatlan öserdeiben másfél millió lélekből álló lakossággal egy új Németország születik meg.

Ahol most a hozzáférhetetlen vadonban még a vadállatok közül is csak egynemely fajta tenyészik, városok és községek száza születnek meg, pontosan kimérve, beosztva, német rendszerrel megalapozva, hogy levezzék az európai Németország emberfőlétségét. A nyílt cél legalább is ez, de hogy politikai célok is nincsenek-e a hihetetlen nagyarányú terv mögött, ezt egyelőre sejtetni sem lehet. 250.000 német család veszi vándorutját az Amazon felső folyása mellé, erre a kihasználatlan szűz talajra, melyet fehér emberlába helyenként nem is érintett még. A telepítésre kiszemelt terület nagy része Braziliába esik, de részei átnyulnak Peruba, Equadorba, Kolumbiába és Venezuelába is, mert egyik délamerikai állam kormányza sem akart vállalni ekkora tömeg német bevándorlót egyetlen ország területére. Így együttesen azonban az öt állam szívesen fogadja a telepeseket, tudván, mekkora haszna lesz abból, hogy a még használatlan területeket rövidesen megművelt és mezőgazdasági termelésre alkalmas termőfölddé változtatják.

Az óriási terv megálmodója és kidolgozója Kundt tábornok, a bolíviai hadsereg volt főparancsnoka, aki éveket töltött a világháború óta Dél-Amerikában és hivatali állásánál fogva módja volt ahhoz, hogy személyesen, az éghajlati viszonyokkal és megfelelő expedíciókkal felkutatssa a jövő Németország helyét. A munka másik része Németországban folyt: az előkészület a kivándorlásra. Száz családonként állítják össze a leendő telepeseket egy-egy zászlóaljba, mindegyik mellé megfelelő számú mérnököt, orvost és tanárt osztanak be; minden száz családnak külön községe lesz és a 2500 telepet külön központi vezetőség fogja irányítani.

Az éghajlat nem mindenütt egyforma s így a telepesek között is különböző kategóriák lesznek. Legnagyobb gondot a Braziliába utazókra fordítják: ide kizárólag 30 és 50 év közötti családok férjfiakat visznek ki. Ezt a területet kell elsősorban megtisztítani a mocsárlázat és egyéb trópusi betegségeket előidéző rovaroktól. Ebből a célból repülőgépekről mérges gázakkal végig fertőtlenítik az egész területet. Minden telepen iskolát állítanak fel és megfelelő tanszemélyzetről gondoskodnak, hogy a hazájától elszakadt új nemzedék megmaradhasson németnek.

Pontos tervezet állapítja meg a leendő megélhetést is. Hogy a termeléshez hozzá lehessen kezdeni, először őserdőt kell irtani a jövevényeknek. Az ehhez szükséges gépeket az Egyesült Államokban vásárolják meg és a kitermelt fával fizetnek érte, amely fát az erdőtülen Bolíviában és Paraguayban értékesítik az északamerikai üzemtelepek. Előre gondoskodtak további piacról is, amikor majd fokozatosan rátér-

A konverziót módosító törvény

magyar fordítása a román szöveggel megrendelhető:

Cultura Hirlapirodánál
Cluj, Str. Memorandului 4.

Ára 20 lei

bélyegben előre beküldve portómentesen szállítjuk.

nek a telepesek különböző növényi olajak termelésére és az ezen a területen már megállapított petróleum kiaknázására.

A telepítés fokozatosan történik és végrehajtására két és félmilliárd márkát irányoztak elő: ennek az összegnek nagyobb részét a német állam szolgálatja, a fennmaradó részt a különböző testületek és nagytőkések adják össze.

SZÍNHÁZ-FILM MŰVÉSZET

A kadettek

(A Select.mozgó ujdonsága)

Nem tudom, miért, de amikor ezt a filmet megnéztem, a hangosfilm-híradó jelzava jutott eszembe: „mindent lát, mindent megmond.” Azt hiszem, hogy a felvevőgép üvegszemének ez a kutató indiszkrécója a tulajdonképeni célja is a

szé. Németországra nézve óriási jelentőségű, hogy negyedmillió — sőt a családtagokkal több — munkanélkülitől szabadul meg, azonkívül politikai tekintetben sem lekiécsinyelendő, hogy ekkora erőtartályot tud elhelyezni az új világban. A telepítés híre a munkanélkülistől szintén válságba sodort dél-amerikai államokban sem keltett rossz hatást, mert olyan területekről van szó, ahova a délamerikai munkás úgy sem menne el és olyan kezdeti munkáról, melyet úgy sem akarna és tudna vállalni. Ellenben ezzel az óriási népvándorlással fellelül a délamerikai kikötők forgama és így közvetve csökkenti a német terv a délamerikai munkanélkülséget is.

intelligensen vitte filmre dr. Alfred Schirokauer hírneves német író kéziratát. A film olyannyira sikerült, hogy még a franciákat is elismerésre kényszerítette. Mi sem jellemzőbb erre, mint az, hogy Párizsban már 7 hete pereg, bár száz százalékosan német beszélő-film. A vezetőszerepet Albert Bassermann, a legnagyobb német színész alakítja, aki mellett a fiatal Rjemann tűnik fel tehetségével. A Kadetek ideálja Trude von Molo, egy Gioconda-arcú, varázslatosan szép színésznő.

Komoly és értékes film, amelyet nyugodt lélekkel ajánlhatunk bárkinek.

Az opera műsora

Szerda, október 19: Othello.
Péntek, október 21: Figaró házassága.

Utolsó nap

vásárolhat ma még osztály-sorsjegyet a

Takarékosság (CLUJ, Főtér 29.)

Bánffy palotában lévő üzlethelyiségében, mert

ma

kezdődik az első osztály huzása!

Ragadja üstökön szerencsését!

mozinak. Kiméretlenül behatolni mindenüvé, ahol valami érdekes történik, hogy megvilágítsa számunkra azt, ami valamely köznapi, vagy szenzációs eseményben jellegzetes és megkapó. A mozinak ebben az analitikus erejében rejtezik az ó nagy hatalma is. Feltételezzük mindenesetre, hogy ezzel a hatalommal tisztában van az, akinek agra és lelke a felvevőgép szemét irányítja.

Erre kellett gondolnom, midőn lepergett előttem a vásznon ez a kis ékszerdoboz: a „Kadettek”. Német film, a híres lichterfeldi katonai iskola életéről. Nem a kadetélet regényes változata ez a film, mint ahogy hinni lehetne. Nem is néhány kellemes fénykép egymásra következése, mint ahogy az más filmeknél fordul elő. Ellenkezőleg: csodálatos analízise ez a film az életnek. Egy az életnek induló generáció örömei és bánatai elevenednek meg; ifjú lelkesedés, de az ifjúsággal járó szenvedések is, az első szerelem, tiszta ideálokkal és elkerülhetetlen csalódásokkal.

A rendező: George Jacoby rendkívül

Vasárnap, október 23 (este) diszeldadás és premier: Denevér.
Hétfő, október 24: Zsidónő.
Szerda, október 26: Denevér.
Péntek, október 28: Tannhauser.
Vasárnap, október 30 (este): Denevér.
Hétfő, október 31: Othello.

Szinkör-Mozgó műsora
Október 12-én: Édesanyám. A szezon leg nagyobb filmje. Az anyaság legmegrázóbb film-eposza.

ROYAL-MOZGO műsora
(Iparkamara új palotájában)
Szerda 3, 5, 7 és 9 órakor: Férjhez menni. Színes revüfilm.

Varrónő, elsőrangú francia és angol-munkás vállalkozó nagyon olcsón a legkülönböfélé fazonok készítését, csakis saját lakásán: Calea Victoriei (Magyar u.) 139. Hátul az udvarban.

APRÓHIRDETESEK

Egyszeri közlésnél egy szó 8 lej, vastagabb betűvel 6 lej. Legkisebb apróhirdetés 80 lej. Allástkeresőknek 80 százalék kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelígyés levelet csak úgy továbbítunk, ha portóbélyeg mellékelve van.

Egy 30 éves bérletű 2 hengeres mű. és paraszthalmom, jó buza-termő vidéken, igen kedvező ár és feltételek mellett átadó. Értekezhetni: Schwartz Samu Turda.

Kertes villában kiadó 2 szoba fürdő. szobás, teljesen komplett lakás. Értekezni Unió Száll. Váll. Főtér 4.

Kitűni megjelenésű 40 éves budapesti bejegyzett nagykereskedő 50.000 (ötven ezer pengő) hozománnyal, vagy benő-sülésre partit keres. Válaszokat „Köser háztartás — sine qua non-t képez” jelgén a kiadóhivatalt továbbít.

Megvették Albina Bank betétkönyvet 160.000 lej erejéig előnyös feltételekkel. „Biztos elhelyezés” jelgére a kiadóba.

למד חומש רשי ג'ו"ט állást keres. Ajánlatokat „Szerény igényű” jelgére a kiadóba kér.

Háromszobás komfortos lakás, külön. bejárattal szobával, kiadó. Monostori ut 54. szám.

Szerény igényű fiatal zsidó tanítónőt perfect német-román nyelvtudással keres falura zsidó földbirtokos család egy 8 éves és egy 4 éves kislány mellé, aki a német-román társalgás mellett a román elemi iskola II. osztályára való előkészítést is vállalná. Cim a kiadóhivatalban.

Fogászati szék „Dominátor” alig használt, olcsón eladó. Rosenberg Armin Huedin.

Központban különbejárattal szobában két zsidó fiatalember nagyon olcsón teljes ellátást kaphat. Regele Ferdinand 13. Grossmannál.

Naponta frissen fejt kóser tehén- és bivalyitej (házhöz szállítva is), valamint tejszín, tejföl, vaj és túró kapható Schwartz Ignácénál, Str. Filipescu (Szentlélek u.) 7. Ugyanott vegetárius koszt — kihordásra is — kapható. Csak megrendelésre.

דיא היעדיגע חברת ת"ת זוכט איינען אינטעלליגענטען בן תורה וירא שמים מרבים אלס מלמד דער אויך איין פארציג ליכער בעל תפלה אונט. רייזשפוען ווער דען נור דעם בערופענען פערציגעט. אפפערטע זינד אין:
Prim-rabin M. Krausz, Alba-Julia
צו ריכטען

A legolcsóbb magyar lexikon a
Genius Kis Lexikon,
mely 1618 hasábján 110.000 sorban 40.000 cikket, 800 ábrát, 64 műmellékletet tartalmaz. Az 1932-es kiadás ára 545 lej helyett 120 lej füzve, 150 lej egész vászonba kötve. Kapható az Uj Kelet könyvosztályában az összeg és portóköltség (20 lej) előzetes beküldése mellett (bélyegben is) vagy utánvétellel.

Megjelent
Dr. Kecskeméti Lipót
főrabbi

JEREMIÁS

(Jeremiás próféta és kora)
3 kötetes nagy munkája

Kapható:
Vidor Manó könyvkereskedésben
Oradeán

600 leiért
valódi velinpapírra nyomott, egészvászon kötésbe kötött példányok ára 1200 Lei

ROY TELEFON

Premier!

Fé

Csodálatos dezésű film

Előadások Helyarák: 5, 7 és 35 lej.

Öh Pales

Aki az e ber bele volt csak kívül 16 életnek nők és férf figyelhetett intelligencia lelkesedést Etust. A mu buzagalma a neszánszért jobb, legköv tott.

Az Erdély irodájában ben, amikor élet minden nyilvánulása dött a zsidó okosan, pára a Szövetség sőbb a Zsidó volt egy erő nisztrativ m ták meg err ben a cion ban tanulta munkának s sát. Legutols nyáron volt ve dolgozott megrendezés egy régi vág utazik, hogy rint élhessen első tiztagó közelebb Kor Bizonyos, lálni a lelki megfelelő ért kor megindul kivánjuk, ho monikus legy

Ne fe

Borsáról észérzést tudnak, akik a ság katasztró sán, fölépült súlyosan né adhatunk, je mert a sok sunk között szorul a tám Glasner A zsidó hitközs rokon: "og és elkerült P zsef, a Joint vá tette a b szívek találk ki sirankozás A Joint ig kérte a főrab teni. Glasner tőzkodásának Rlum József zsidó polgáro eredményét ünnepekre be Ma jött Ha bitöl megleha rárta. „Nag Glasner főr zsidó gyerme kétségbees Le kellett s ezt a cselekv ne feledkezzü

ROYAL MOZGÓ
TELEFON 5-66. TELEFON 5-66.

Premier! Premier! Premier!

Férjhez menni

Csodálatos színezésű, pompázatos rendezésű filmrevü. A legszebb száz new-yorki gör. l.

Előadások kezdete: 3, 5, 7 és 9 óraker. Helyárak: 3 óraker minden jegy 20 lej, 5, 7 és 9 óraker 15, 20, 25, 30 és 35 lej.

HIREK

Öhlbaum Etus Palesztinába megy

Aki az erdélyi népi mozgalmak életében bele volt kapcsolódva, vagy aki akár csak kívülről szemlélte ennek a kialakuló életnek zajlását, a vezető emberek — nők és férfiak — mellett és mögött megfigyelhetett egy roppant agilitású, nagy intelligenciájú és mindenekelőtt zsidó lelkesedéstől fűtött leányt: Öhlbaum Etust. A munkája, a soha nem lankadó buzgalma a palesztinai és gálutbéli reneszánszért kifejtett működése a legjobb, legkövetendőbb példa erejével hatott.

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség irodájában kezdte működését olyan időben, amikor az itteni zsidó közösségi élet minden kulturális és politikai megnyilvánulása a „Szövetség” átvetődött a zsidó tömegek felé. Öhlbaum Etus okosan, páratlan munkabírással látta el a Szövetség titkári tisztjét. Amikor később a Zsidó Nemzeti Alapnak szüksége volt egy erős és céltudatos vezető adminisztratív munkásra, Öhlbaum Etust hívták meg erre a posztra. Előzőleg Berlinben a cionista intézmények centrumában tanulta néhány hónapig ennek a munkának speciális természetű ellátását. Legutolsó kimagasló teljesítménye a nyáron volt, amikor éjjelt nappallá téve dolgozott a kolozsvári WIZO-bazár megrendezésén. Most Öhlbaum Etusnak egy régi vágya teljesül: Palesztinába utazik, hogy ott benső elhivatottsága szerint élhessen. Az őszi chaluc-transzport első tiztagu csoportjával utazik a legközelebbi Konstancából induló gőzösn.

Bizonyos, hogy Ereben meg fogja találni a lelkiellenes és lelkesedésének megfelelő érvényesülési tereumát. Ami kor megindult érzésekre bucsuzunk tőle, kívánjuk, hogy élete Palesztinában harmonikus legyen.

Ne feledkezzünk meg Borsáról

Borsáról nem feledkeztek meg. Jó érzés ezt tudni nemcsak a kárvallottaknak, akik a borsai tűz után most a válság katasztrófális nyomását érzik. Borsán, főleg a házaikban a zsidók súlyosan nélkülöznek és éheznek és ha adhatunk, jó hogy rájuk gondolunk, mert a sok nyomorral küzdő embertársunk között kevés van, aki inkább rászorol a támogatásra, mint a borsai.

Glasner Akiba, a kolozsvári ortodox zsidó hitközség főbírája a hetekben rokon támogatásra Izlovenszkóban járt és elkerült Pozsonyba is, ahol Blum József, a Joint ottani igazgatója előtt szóvá tette a borsai zsidók inségét. Zsidó szívek találkozására volt, ami nem merül ki sirankozásokban.

A Joint igazgatója nyomban megkérte a főbíráit, hogy menjenek gyűjteni. Glasner Akiba pozsonyi rövid tartózkodásának ideje alatt együtt járta Rlum Józseffel a tehetősebb pozsonyi zsidó polgárok házeit és e látogatások eredményét — 14 ezer 636 lej — az ünnepekre be is küldte a borsaiaknak.

Ma jött Hager Mendel borsai főbírából meglehangú köszönet levél Kolozsvárra. „Nagy az ön érdeme — írja Glasner főbíráknak — mert számos zsidó gyermek és tehetetlen aggyastján létszámát megőrizte és enyhítette.”

Le kellett szögezni most, a tél elején ezt a cselekvést, példaadásul és hogy ne feledkezzünk meg a borsaiakról.

Kudarccal végződött Oroszországban a zsidó nagyünnepekre rendezett vallásellenes kampány

Moszkva, október 18. A moszkvai Emess egyik legutóbbi számában súlyos kifakadásokat intéz a kisvárosi és falusi zsidó lapok ellen, névszerűen: a freidorfi Leninweg, a kalinindorfi Kolwirt-Emess, a neu-zlatopoli Kolwirt-Stern és a Stalindorferi Emess című lapok ellen és azzal vádolja őket, hogy a zsidó nagyünnepek alkalmára beindított vallásellenes kampányt szabotáltak. „Az összes

zsidó rajonokban a „klej-kodes” vallási funkcionáriusok és a többi zsidó „klerikálisok” zavartalanul folytathatták rohasanah napjain ártalmas munkájukat a kollektív építőmunka ártalmára.”

Az Emess táviratokat közöl arról, hogy több helyen a zsidó kolóniák abbahagyták a munkát az ünnep beálltakor és mindannyian az imaházakba siettek.

— Egy csernovici pincér gyors meggzagadása és épp olyan gyors elszegényedése. Siegismund Erlich csernovici pincér tragikomikus tévedés áldozata lett a napokban. Néhány nappal ezelőtt levelet kapott a Banca Nationala csernovici fiókjától, hogy 400 ezer lej érkezett címére Lipcséből és az összeget bármikor felveheti a bank pénztárából. Erlich nem tudta, honnan üthetett be ez a váratlan szerencse. Mindenestre elment a bankba s felvette a pénzt. Lelkiismeretes ember lévén, nem merte a 400 ezer lejt elkölteni, hanem letétbe helyezte egy nővérénél. Csupán azt a luxust engedte meg magának, hogy egy barátja kérésének engedve, 26 ezer lejt kölcsönözzön neki. Erlich Siegismund azonban nem sokáig élvezhette a gazdag ember illuzióját. A pénz felvétele után négy nappal értesített kap a Banca Nationala tól, hogy a pénz nem neki, hanem Erlich Siegismund csernovici szücsnek volt szánya. Anélkül, hogy egy szóval is tiltakozna, Erlich hazament, elhozta a 374 ezer lejt és kötelezte magát arra, hogy a barátjának kiköleszöntött 26 ezer lejt is legrövidebb időn belül visszatéríti.

— Tudományos előadás a Magántisztviselők Szakszervezetében. A Magántisztviselők és Kereskedelmi alkalmazottak Szakszervezetében (Piata Unirii—Pöter 19. I. em.) szerdán, október 19-án este fél 9 óraker Czinczár Miklós hírlapíró: „Harcj eszköze az irodalom” címmel tart előadást. Belépés díjmentesen, Vendégeket szívesen lát a Vezetőség.

— A Palesztina-Hivatal közleménye. A Palesztina-Hivatal értesíti az érdekelteket, hogy az október 22-én a Dacia-hajóval, Palesztinába induló transzport, Kolozsvárról csütörtök délelőtt 12 óraker indul Konstancába. Felkérjük az érdekelteket, hogy haladéktalanul jelentsek be indulási szándékukat a kolozsvári Palesztina-Hivatalnál, mert csak egy 25 tagu transzport részére van módunkban a vasut igazgatóságánál utazási kedvezményt kieszközölni.

Minden gyerek szép, ha rendesen öltöztetik. Album d'Enfantes 80 lej, Ullstein Kinder-Album szabásmintával 50 lej. Utánvételt portóval, vagy beküldve portómentesen Lepage-nál Cluj.

— Orosz petróleum konkurrál Ausztriában a román naftával. Bécsből jelentik: Az utóbbi időben óriási mennyiségű oroszországi petróleum érkezik Ausztriába s kínálatával veszélyezteti a román petróleum helyzetét Ausztria fogyasztásában.

— A porosz kormány a volt pénzügyminiszter letartóztatását indítványozta. Berlinből jelentik: A porosz tartománygyűlés által az előző pénzügyminiszter ügyvitelének felülvizsgálására kiküldött bizottság beadványt intézett az ügyészséghez, melyben kéri dr. Klepner volt pénzügyminiszter ellen büntető eljárást folytatni tételét és a volt miniszter letartóztatását. A beadvány politikai körökben nagy feltűnést keltett.

Robbant a bánya! Robbant a bánya!
ROYAL Mozgó (Iparkamara új palotájában)

— A német jegybank nem áll jól többé a márka stabilitásáért, ha megvalósítják a kontingentálást. Berlinből jelentik: Olyan híresztelések kerültek forgalomba, hogy a német jegybank vezetősége levelet intézett a birodalmi kormányhoz s ebben nyomatékosan utalt arra, hogy amennyiben a kontingentálási politikát tényleg megvalósítanák, nem tud tovább jótállani a márka stabilitásáért.

— Gyengélkedés idején, különösen ha a rosszullétet szorulás fokozza, a természetes „Ferenc József” keserűvz fájdalommentes székürülést és kielégítő emésztést hoz létre.

— A paraguayi csapatok döntő csapást mértek a bolíviai hadseregére. Newyorkból jelentik: Paraguay csapatai a Gran Chaco fensíkon döntő csapást mértek a bolíviai erőkre, amelyeket valóságilag megsemmisítettek. A paraguayiak előnyomulóban vannak. A vitás terület már újra a paraguayiak kezére került s az előnyomulást a bolíviaiak már nem tudják feltartóztatni. A harcokban mindkét részen számosan vesztették életüket.

— Bezárult a kisebbségi újságíró kongresszus. Temesvárról jelentik: Az Erdélyi és Bánsági Kisebbségi Újságíró Szervezet kongresszusának második napja főleg a szervezeti alapszabályok módosításának meg tárgyalásával és az újságírók gazdasági és szociális helyzetéről szóló vitákkal telt el. A tárgyszorzat befejeztével a Temesváron összegyűlt nagyszámú kisebbségi újságíró nevében Kómüves Nagy Lajos mondott a temesvári kollegáknak őszinte köszönetet a kivételesen meleg és szíves fogadtatásért, melyben a kongresszusra összegyűlt delegátusokat részesítették. A temesváriak nevében Sárkány Gábor elnök válaszolt, aki mint a szervezet megválasztott országos elnöke, ezután bezárta a kongresszus két napig tartó tanácskozását. A kongresszus tagjainak tiszteletére Baran Coriolan dr. temesmegyei prefektus lakásán fogadást rendezett, melyen a város több román előkelősége is résztvett.

— A jugoszláv kormány nem készül devalorizációra. Belgrádból jelentik: Hivatalosan cáfolják a külföldi lapok azon híreit, hogy a jugoszláv kormányának szándékában állana devalorizációt végrehajtani. A hir Jugoszláviában pánikot idézett elő s még a parasztság is rohamosan igyekezett szabadulni bankjegyeitől. A hivatalos cáfolat most megnyugtatta az izgatott kedélyeket.

— Drámai szakosztályal bővül a kolozsvári magyar zenekonzervatórium. A kolozsvári magyar zenekonzervatórium vezetősége elhatározta, hogy az új tanév alkalmával dráma: szakosztályt létesít, amelynek vezetésével Kerekes Ilonát, a jónévi drámai színésznőt bízták meg. A drámai szakosztály célja kellő oktatást nyújtani a művészi beszedben, tökéletesíteni a szavalási képességet és oktatást nyújtani a nyilvános szereplés minden változatában. Beiratkozás délelőtt 11—1 között, délután 3—5 között. Beiratási díj 150 lej, tandíj havonta 250 lej. A szakosztály iránt eddig is nagy érdeklődés nyilvánult meg.

— A zsidó szülőkhöz! Az Erdélyi Zsidó Diákszegélyző azzal a kéréssel fordul a zsidó szülőkhöz, hogy gyermekeik oktatására, vizsgákra vagy iskolai tanulmányokra való előkészítésre vonatkozó igényeiket jelentsek be az E. Zs. D. központi irodájában (Szentlélek uca 6.). A kolozsvári egyetemen számos kiváló zsidó diák tanult, akik súlyos nehézségekkel küzdve tengetik itteni életüket és a mindennapi élet gondjai közepette végzik tanulmányaikat. Minden zsidó szülő gyermekének tesz szolgálatot és egy nemes zsidó ügyet segít elő, ha gyermeke oktatására egy zsidó diákot alkalmaz és ezzel segíti elő annak tanulmányait. Reméljük, hogy a zsidó szülők magukéva fogják tenni a szülőkölködő diákok ügyét és ezzel a támogatással hozzá fognak járulni nehéz munkájuk előmozdításához.

NAPRÓL NAPRA

Normna Collins chicagói bankár feleségét elrabolták, majd azzal a feltétellel, hogy az asszony néhány napon belül ötezer dollárt juttat el hozzájuk, szabadon engedték. A banditák hiába vártak a pénzre, mire most férjét hurcolták el s öt sem hajlandók olcsóbban mint ötezer dollárért szabadon engedni.

Debrecenben befejezték az egyetem csillagvizsgáló intézetének építését.

Indiából cáfolják azt a hírt, hogy Gandhi éhségstrájkja után agyvérzést kapott volna s ezért nem akarták hivatkozni a poonai Yarooda-börtönbe.

György angol királyi herceg és Ingrid svéd királyi hercegnő eljegyzésének hivatalos publikálását a napokban várják.

A több nap óta éhségstrájkoló lapo-vezetők közül négyet, akiknek állapota máris aggodalmatkeltő volt, szabadlábra kellett helyezni, Valenius tábornok, a mozgalom fővezére még fogóságban van s folytatja az éhségstrájkot. A legyengült állapotban levő éhségstrájkolóknak szabadon engedését azért határozták el, mert tartani lehetett attól, hogy a bekövetkező haláluk esetén új lappo-felkelés fogja megzavarni az ország rendjét.

A beviteli korlátozások folytán Csehszlovákia több megyéjében és városában zsirhiány lépett fel.

A budapesti Belvárosi Színházban közelebről lesz Bruckner, az Angliai Erzsébet szerzője új darabjának, a Halálos ifjúságnak bemutatója. A kényes újdonságot a színház baráti társasága tagjai számára fogják előadni s a jegyeket másoknak nem árusítják.

— Hogyan keletkezett a kereszténység a zsidó vallásból? E címen csütörtökön este fél 9 óraker dr. Weisz Pál rabbi, a kiváló hitshónok és tudós előadást tart a Salom Klub nagytermében. A felette érdekesnek ígérkező előadásra szívesen lát vendégeket a klub vezetősége.

— A Bné Jisrael, cionista egyetemi hallgatók köre ezuton értesíti tagjait, hogy f. hó 20-án, csütörtök este fél 9 óraker tartja meg első nagygyűlését, amelynek keretében Jámbor Ferenc, az Uj Kelet szerkesztője tart előadást „Zsidókérdés, zsidó ifjuság” címmel. Ezuton kérjük a cionista diákok pontos és teljes számú megjelenését. Vezetőség.

Zseblámpához és rádióhoz csak

DURA-elemet
használjon!

Ujdonság! Ujdonság!
JOSEPH ROTH

HIOB
c. regénye.
Ara 84 lej

Heine óta még egyetlen író sem dolgozott fel zsidó tárgyat olyan ragyogó és emelkedett nyelven, olyan feledhetetlenül megkapó szép képekben, az élmény akkora tűzéval és mélységével, mint Joseph Roth „HioB” c. regényében. Kapható az Uj Kelet könyvosztályában az összeg és portóköltés előzetes beküldése mellett, (bélyegben is) vagy utánvétellel.

UJ KELET Legújabb hírek

A kormányválság izgalmas órái

(Elsőoldali cikkünk folytatása)

követ elmondotta, hogy Vaidától több táviratot kapott, amelyekben biztosítja őt, hogy nincs komoly ellentétéről szó, jöjjön haza és vegye át a külügyminiszterium vezetését. Hazaérkezése után nagy meglepetéssel hallotta még pénteken, hogy Vaida le akar mondani. Ezt szombati találkozásuk alkalmával Vaida közölte is vele. Ilyen körülmények között nem is kerülhetett sor arra, hogy a megnevezési szerződés kérdésében egymással tárgyaljanak és álláspontjuk helyességéről egymást meggyőzni igyekezzenek. — Meghívtak egy kormányba mint külügyminiszter — fejezte be Titulescu — és amikor hazajöttem, már nem volt hová belépnem.

Eddig a Titulescu nyilatkozat, amelynek főlényes tónusa elárulja, hogy a Vaida-kormány bukása nagy elégtétel volt az ő számára. A bukaresti sajtó vegyes érzelmeivel kommentálja a kormányválságot. Az „Universul”-ban Stelian Popescu a „Kaland vége” cím alatt ír vezércikket. A volt liberális miniszter körülvendve kommentálja a nemzeti parasztpárton belül fejmerült súlyos komplikációkat és a kormány bukása után a párt kettészakadását jósolja be.

Hogy kommentálja a Patria a kormány lemondását

Érdekes az a kommentár amellyel a nemzeti parasztpárt kolozsvári hivatalosa, a „Patria” kiséri a kormány lemondását. A lap, amely mindig is Vaida politikájának hű tolmácsa volt a következőket írja:

„Az okok, amelyek ezen időelőtti s a mai súlyos időkben különösképpen inopportunistus lemondáshoz vezettek, még nem ismeretesek előttünk teljes egészükben. El fog jönni az idő, midőn világosság derül majd arra, ami körülbelül három hét óta történt és különösképpen arra, hogy milyen események játszódtak le a színajai tárgyaláson. Addig is rá kell mutatnunk arra, hogy milyen kivételes érdemeket szerzett magának Vaida Sándor a legutóbbi két kormány élén. Választási kormánya biztosította a választások törvényességét, majd a választások után megalakult kormánya teljes erővel látott hozzá a gazdasági ujjáépítés gigantikus művéhez. Az történt azonban, hogy egy külpolitikai kérdésben, amelyben az uralkodó, a közvélemény, a kormány, sőt az ellenzéki pártok is egyetértettek, — a Vaida által vezetett kormányformáció megbukott. Brüsszelben véget vetettek egy produktív és újatérítő munka kezdetének.

Vaida Sándor heroikus erőfeszítései

Mindenesetre ki kell emelnünk azt, hogy Vaida Sándor ebben a kérdésben is heroikus magatartást tanúsított. Jótányit sem engedett álláspontjából akkor sem, midőn kormánjának sorsa forgott kockán, ragyogó bizonyítékot szolgáltatva bátorságáról, elhűségéről és nyíltságáról. Vaida Sándor nem hátrált meg, arccal előre bukva esett el állásában, a közvélemény általános sajnálatára.

Hogy látja Jorga a helyzetét

Talán még a Patriánál is érdekesebb az a cikk, amelyet Jorga professzor írt alá lapjában, a „Neamul Romanesc”-ben. A cikk még akkor íródott meg, midőn a kormány lemondása nem volt ismeretes. „A színajai harcok komikus látzata mögött egy komolyabb probléma is meghúzódik.

A tekintély problémája.

Egy követ, bánom is én akárhogy is hívják, évek óta ugrál az összes kormányok fölött és erkölcsi bizonyítványokat állítat ki magának az összes európai, mexikói és kínai nagyságoknál. Külön sajtója van az országban és a külföldön, külön kisérte és külön költségvetése, amelyek mind az övé és csak az övé. Még az uralkodó sem létezik az övé. Még a királyának magatartása, ugy ordít rá, mint valami követéségi titkára. Szemtanuja voltam egy ilyen jelenetnek.

Konfliktusba került a főnökével, a miniszterelnökkel, mire támadja a miniszterelnök politikáját egyszerű követi mi-

nőségében és támadja, miután elvállalta a kormányba való belépést. Utasítja miniszterelnökét, hogy fogadja őt az állomásán és kényszeríti, hogy a miniszterelnök látogasson el először hozzá.

Vaida szembeszállt ezzel az anarchista magatartással.

Hogy ki Vaida, hogyan jutott kormányra és hogyan kormányoz, nem fontos. Most ő képviseli a tekintély elvét. És az, aki megérti, hogy tekintély nélkül felfordulhatunk, a Vaida álláspontjának győzelmét kell hogy kívánja.”

N. Jorga.

Mit mondanak a pártvezérek

A politikai pártok hasonlóképpen vegyes érzelmeivel fogadták a kormány lemondását. A liberálisok az első pillanatban meg voltak győződve arról, hogy a kormányváltás nem jelent rezsimváltást, mert a Vaida-kormány után csak újabb nemzeti parasztpárti kormány következhetik. A vezetőik egyrésze Dinu Bratianuval az élen, úgy vélekedik, hogy a liberális pártnak minél sürgősebben hatalomra kell kerülnie. A többség azonban elégtétellel vette tudomásul, hogy nem került sor a parlament feloszlatására. Ezek ugyan azt mondják, hogy az újabb nemzeti parasztpárti kormány sem fogja tarthatni magát, csak néhány hónapig legfeljebb, azután pedig ekerülhetetlenül következik a liberális párt kormányzása. Addig is a nemzeti parasztpárti kormánynak kell elvégezni a költ ségvetés amputálását és a külföldi ellenőket nekik kell az országba behozni. A liberálisok fölöttébb örülnek annak, hogy a népszerűtlen intézkedések baltasztja a nemzeti parasztpártra esik, mert így ők, mint az ország jövőjei fogják a hatalmat átvehetni.

Az averescanások bizonyos fentartással fogadták a kormány lemondását. Ez a fentartás arra vezethető vissza, hogy az averescanások a Jorga-Argetoianu-kormány alatt energikusan követelték az alkotmányossághoz való visszatérést. A Vaida-kormány hatalomra kerülésével ezen követelés teljesülését látták az averescanások akik éppen ezért nem fejték ki erőteljesebb ellenzéki politikát a lemondott kormánnyal szemben. Az averescanások várják, hogy milyen formában oldódik meg a kormányválság és etől teszik függővé további magatartásukat.

A georgisták elégtétellel fogadták a kormány bukását. Az új kormányt illetően a georgisták véleménye az, hogy

kár volna újabb nemzeti parasztpárti kabinetet alakítani. Egy olyan párt, amelyet ellentétes áramlatok és egyenetlenségek aknáznak alá, nem képes megfelelő tekintéllyel rendelkező kormányt alakítani.

A gogistáknál nyugodtan fogadták az események alakulását. Goga a következő szibilikus nyilatkozatot tette tegnap este az újságírók előtt:

— Hízsek a tisztulás szükségességében, hogy megmenthető legyen ebben az államban a tekintély egy olyan időben, midőn minden inog.

A lupisták ugyancsak fentartással fogadták a kormánybukás híreit. Dr. Lupu hétfőn este érkezett haza hosszabb külföldi utjáról és azonnal megbeszélésre hívta egybe politikai barátait, akik informáltak a helyzetről. A lupisták egyenesen súlyos hibának tartják azt, hogy a Vaida-kormányt a Szovjetországgal való tárgyalások kérdésében buktatták meg és meg vannak győződve arról, hogy ennek súlyos következményei lesznek az ország külpolitikai helyzetére. Most is elmulasztani a szomszédos szovjetállammal a közvetlen tárgyalások alkalmát — a lupisták szerint — nem más, mint megismétlése az 1920-ban elkövetett súlyos hibának, amelyet még az is komplikál, hogy Romániának ezen magatartását a Nyugat egyáltalán nem nézi jó szemmel. Különösképpen fel vannak háborodva a lupisták Mihalache magatartása felett. A baloldalinak tartott Mihalache kimondott reakciós álláspontot foglalt el az orosz kérdésben, míg a reakciónak tartott Vaida határozottan sok megértésről és politikai érzékről tett ebben a kérdésben tanúságot. Mihalache könnyedén vált meg egykori tanítómestertől, Steretől, megtagadta Juniant is, hogy most Titulescu politikájában keresen magának támaszt. Ez a politika azonban tagadását jelenti annak, amit Mihalache az orosz kérdésben tiz esztendő óta vall. Dr. Lupu el van határozva arra, hogy az orosz-román kérdésben kategorikusan megvédi a Vaida Sándor által képviselt álláspontot.

A nemzeti parasztpárt válságos órái

Nem volna teljes a kormányválsággal kapcsolatos beszámoló, ha nem említetnénk meg, hogy a nemzeti parasztpárt a Vaida-kormány lemondása következtében mint párt is válságos órákat élt át. A vasárnapi pártvezetőségi ülésen Mihalache kijelentette, hogy kötelezettséget vállalt Titulescuval szemben, akinek

megígérte a külügyminisztérium vezetését. Amennyiben a párt nem ad módot neki ezen ígéret teljesítésére, úgy ő azonnal levonja a legvégső konzekvenciákat. Miután Vaida azonnal kijelentette, hogy Titulescuval nem hajlandó együttműködni, hétfőn, a kormány bukása után számolta kazzal a lehetőséggel, hogy a nemzeti parasztpárt elkerülhetetlenül kettészakad. A válság további menete fogja eldönteni, hogy erre sor kerülhet-e vagy sem. Annai bizonyos, hogy a nemzeti parasztpárt tekintélye súlyosan megtépadza kerül ki ebből a csatából és hogy a pártnak sürgős reorganizálására van szükség, mert a jelenlegi anarchikus állapot könnyen a teljes bomláshoz vezethet.

Hogyan semmizték ki a zsidóságot a városi tanácsban

Hateg-Hátszeg, okt. 18. A Jorga-kormány által feloszlott hátszegi városi tanácsot a napokban visszahelyezték jogaiba és újra választották a primárt, segédprimárt és az állandó választmányt. A zsidóságot azonban kinos mellőzés és meglepetés érte, annak ellenére, hogy annak idején, a tanács megválasztása alkalmából a választási megegyezés értelmében a zsidók a nemzeti parasztpárti listára adták le szavazataikat és ugyancsak a megegyezés értelmében az állandó választmányba egy zsidó tag is bejutott. Most azonban egyszerűen kihagyták a zsidóságot az állandó választmányból. Ezt a mellőzést a zsidók próbálják magyarázni, hogy a zsidó párt önálló listával vett részt a választásokon. Más verziók szerint személyi differenciák és érdekek játszódtak közre, ami természetesen nem menti a zsidó párt hátszegi vezetőségének eljárását. A szavazásra jogosított zsidók száma megfelel az összes szavazatok 25 százalékának, úgy látszik azonban a zsidó szavazatok száma kisebb, mint a más szavazatoké. Másik sérelme a hátszegi zsidóságnak az hogy a zsidó hitközség delegáltját egyszerűen mellőzték és jogszerinti tagnak a hitközség jegyzőjét nevezték ki. Ebben az esetben nem a személy ellen van kifogása a zsidóságnak, hanem az eljárás sérelmezi jogosan, mert a régi delegált nem vesztette el jogait és mandátumát a hitközség nem vonta vissza.

Harc az óceán kékszalagjéért. Husz éven át a Mauretánia büszkélkedhetett a „blue ribbon”-nal. Ez volt Európa és Amerika között a leggyorsabb nagyhajó. Auztán megszületett a végtelen víz birodalmában az Európa s később a Bremen és ezek a német hajók átvették az angoloktól a kékszalagot. Azonban ime a német dicőség se tartott sofiáig, hisz már vizen van a Rex és az óriás olasz gőzös megjavította a német gyorsasági rekordot. Öt nap alatt futott át Genuából Newyorkba. De a gyorsasági rekordnak az olaszok sem örvendhenek majd sokáig, mert 1933 tavaszán a Super Ile de France vizre kerül s ez a 70.000 tonna francia vizikolosszus gyorsabb lesz bármelyik eddigi óriáshajónál! A Mauretánia, az Olympic, a France, az Empress of France, az Empress of Australia most már 23-ik életévükbe értek. Rövidesen tehát búcsút mondanak a tengereknek. Azután a „Berengaria” az „Aquitania”-t és a „Leviathan”-t fogják nyugdíjazni. S ha arra gondolunk, hogy az ó és újjvilág között ma csak harminchárom óriáshajó bonyolítja le a szemelegyvetést, így az elkerülhetetlen nyugdíjazások folytán 1934 végére ugyan csak megfogja a nagyhajók száma. Erthető tehát, hogy a tengerparti államok rengeteg pénzt ölnek a hajók építésébe, szinte gőzerővel termelik az új óceánjárókat és minden akadályt leküzdve harcolna a tengerek — kákszalagjéért. Pedig most évről-évre fogy a tengeri utazás kényelmét megfizetni tudó utasok száma is. Például a forgalomban lévő harminchárom luxushajót 1929-ben 82.430, 1930-ban 68.700 1931-ben már csak 51.830 elsőosztályú utas vette igénybe, úgyhogy a hajóostársaságok 1932-ben pusztán 40.000 elsőosztályú utasra számítottak.

Helmwehr vezetőt állítottak a bécsi rendőrség élére a további zavargások megakadályozására

Bizonytalan ideig az összes egyetemeket bezárták

Bécs, október 18. A vasárnapi, Bécsben lejátszódtó véres események után a köztársasági kormány olyan szigorú intézkedéseket léptetett életbe, amelyekre még nem volt példa az osztrák köztársaság fennállása óta.

A belügyminisztérium határozatlan időre betiltott minden szabadtéri gyűlést és demonstrációs felvonulást.

A betiltó rendelkezésen kívül ezuttal ismét olyan kívánja a kormány a vérengzéseket megakadályozni, hogy u. n. vaskezü embert állít a rendfenntartó és állambiztonsági államtitkárság élére.

Dolfuss kancellár javaslatára Miklas szövetségi elnök ezt a vaskezü embert Emil Veith szolgálaton kívüli őrnagyban találta meg, aki

a Helmwehrnek egyik mérsékelt magatartásáról ismert vezetője.

Veith a miniszterelnökséghez nyert beosztást és a törvényhozásnak tartozik felelősséggel. Veith az elmúlt évek Helmwehr mozgalmában nem vett

részt, a Helmwehr által megkísérelt kormánypuccsok egyikében sem vállalt szerepet.

Kinevezése ennek ellenére érthető en kellemtelen feltűnést keltett baloldali körökben. Általában Bécsben a vasárnapi eseményekért inkább a szociáldemokratákat, mint a nemzeti szocialistákat okolják, mert egyes szemtanúk szerint a nemzeti szocialisták tüntetésére a szociáldemokraták székházából azonnal sortűzzel válaszoltak. Ezzel szemben a szociáldemokrata pártvezetőség nyilatkozatában azt mondja, hogy a tüzelést a nemzeti szocialisták sorából kezdték.

Az egyetemen történt zavargások ügyében a rektorátus rendeletet adott ki, hogy a főiskolák zárva maradnak mindaddig, míg az egyetemek igazgatóságai nem szereznek garanciákat arra nézve, hogy az előadásokat békében lehet megtartani.

FRATERNITAS Könyv. és Lapkiadó Rt. nyomása, Cluj-Kolozsvár, Strada Barza 51. Pop (v. Brassai u.) 10. sz. Telefon 9-19

Taxa po
plătită în
No. 324.71

da Baron
Telefon:
Havonta 1
évre 600.
földre: Ha
félévre 6.
detések di
KELET
szidóság
keink után
rás megjel

Vaida Madge

Mire okt

Berlinben a városi statisztikus szomorubbat. Ime néhány 1924-ben B setképtelen é A száma 0.7 ságának. Ebb liek száma fe lakosság tize nélküli.

1922-ben ki az illetékes lenséget. Tav is pontosan a szállodai va vaj csökken.

929 millió u 721 millió e millió. Az a millió, 1930-b millió volt az

Ez a forga katasztrófális dig különös

1920-ban a la ezer. 1925-ben millió volt a

gyöngébb a gyarapodott, u amely egy or

magában, biza a válságnak: cialis német v

rapodik. Inká utján, semm többi válság

várba — özőn ba ezuttal ne

gálják a szere erre?), hanem ben elrejtsek

A statisztika a legérdekeseb tanulságos, me Nem lehet m

valóságokat.

A civilizác

Henderson le egy táviratot s

A távirat az vevségének lon címzve és ber

cia elnöke — a leszerelés me

Sőt mi több: annak a nézet Henderson, hog

vagy pedig a dől el az európai

Kétségtelen, háboru kitörése ben történne.

Még kétségbe civilizáció sor háboru kitörése tett és meggyál

S ez az, amit dig a többi, h állitottságu pol vagy nem akarr

A civilizáció telmezésben — gazdasági és k

bizonyos fokát

Már pedig m het beszélni Eur kevésbé a Távo

ban nem.